

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2566 เล่มนี้เป็นปีที่ 3 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จักมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระครูวินัยธรสุริยา คงคาไหว

บรรณาธิการวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	(ก)
กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	1
THE PROCESS OF BUILDING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY: A CASE STUDY OF THE THAI ASIAN HONEY BEEKEEPING LEARNING CENTER AT BAN SAIHONG, VILLAGE NO. 1, KHUAN KROT SUB-DISTRICT, THUNG SONG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
วรรณยุ ชนะภัย, รัชดาภรณ์ ปานทอง, เบญจมาพร ปานทอง, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, พระณัฐพงษ์ ไกรเทพ, พระลิขิต สอนมา, สุชาติ มลันต์	
การบริหารจัดการ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้าน การทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช	10
MANAGEMENT OF THE PROCESS FOR BUILDING THE LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY OF LOCAL WISDOM GROUP PRODUCING BIRD CAGES AT BAN SRA BUA, THA SALA SUB-DISTRICT, THA SALA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
ศิรินญา อาจไพรินทร์, ชรินทร์ทิพย์ แก้วกล้า, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อนุชิต ปราบพาล, พระชีพ แก้วนิล, จรรย์ ศรีสุข	
กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง	19
THE PROCESS FOR CREATING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY: A CASE STUDY OF THE BLUE CRAB BANK COMMUNITY ENTERPRISE GROUP OF BAN NACHUMHET, HAT SAMRAN SUB-DISTRICT, HAT SAMRAN DISTRICT, TRANG PROVINCE	
กฤตธีรา ชำฮกตัน, ธารทิพย์ ฤทธิ์ดี, วลัยลักษณ์ จันทร์ทอง, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, ศักดิ์ดา ทารเทศ, ทิพย์วรรณ จันทรา, พระไพจิตร คงฉิม	
กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด	30
PERSISTENCE OF FLEXIBLE MANORA LOCAL DANCES IN THE SOUTHERN REGION: A CASE STUDY OF MANORA BOONLONG NIMDUM GROUP OF BAN PHANOM WANG, PHANOM WANG SUB-DISTRICT, KHUAN KHANUN DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE	
นุรีนา สุวรรณ, ชูไมยะ แสงสินธุ์, สุนิษา สามะ, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, จรวยพร เหมรังสี, เมธาวิรินทร์ จำนงค์ธรรม	
การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น ภาคใต้ กรณีศึกษาคณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง	39
PERSISTENCE OF EMBRYO MANORAH DISPLAY IN THE SOUTHERN REGION, A CASE STUDY OF MANORAH BOONLONG NIMDUM GROUP, BAN PHANOM WANG PHANOM WANG SUB-DISTRICT, KHUAN KHANUN DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE THAILAND	
สรวิทย์ บัวน้อย, ดำรงศักดิ์ โยธา, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโช แชน้ำแก้ว, เชษฐา มุทะหมัด, เจียร ชูหนู	
การศึกษาความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชิงเข้มข้น สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	51
A STUDY OF OPINIONS ON THE INNOVATIVE MODEL TO PROMOTE LEARNING OF THE HOME LOAN DEEP DIVE COURSE FOR REAL ESTATE BUSINESS OPERATORS	
กฤษฎา ฉิมพลีวัฒน์ และอรรถเดช สรสุชาติ	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	59

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1
ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
THE PROCESS OF BUILDING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY:
A CASE STUDY OF THE THAI ASIAN HONEY BEEKEEPING LEARNING CENTER
AT BAN SAIHONG, VILLAGE NO. 1, KHUAN KROT SUB-DISTRICT, THUNG SONG
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

วรัณยู ชนะภัย

Waranyoo Chamapaii

รัชดาภรณ์ ปานทอง

Ratchadaporn Panthong

เบญจมาพร ปานทอง

Benjamaporn Panthong

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระณัฐพงษ์ ไกรเทพ*

Phranattapong Kraithep*

พระลิขิต สอนมา

Phra Likhit taught

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

สุชาติ มสันต์

Suchat Masun

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic, Thailand

*Corresponding author E-mail: nattapongsongsam@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่ม สภาพปัญหา และกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลัก และรอง จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) พัฒนาการการเกิดกลุ่มการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย 1.1) การวิเคราะห์ชุมชน 1.2) ขั้นตอนการปฏิบัติ การเคลื่อนไหว หรือการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม หลังจากที่ได้พูดคุยตกลงกันจึงต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ และวางแผนแนวทางในการทำงานของกลุ่ม 1.3) ขั้นตอนการขยายตัว การเจริญเติบโต และการขยายกิจกรรมของกลุ่ม 2) สภาพปัญหาของกลุ่มการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย 2.1) ปัญหาการผลิต พบว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผล

ต่อการเก็บผลผลิตน้ำผึ้ง และในบางครั้งน้ำผึ้งไม่เพียงพอในการผลิต 2.2) ปัญหาบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์อยู่ในวงที่จำกัด และไม่ต่อเนื่อง 2.3) ปัญหาด้านการตลาดของกลุ่ม พบว่า ยังขาดการประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ไม่มากพอ 2.4) ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า ด้านการผลิตนำวัตถุดิบบางอย่างที่อาจจะไม่ได้มีภายในชุมชนมาผสมกับน้ำผึ้งเพื่อนำไปทำเป็นโลชั่น สบู่ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพในการใช้มากขึ้นด้านการตลาดในปัจจุบันมีร้านค้า และห้างที่ขายผลิตภัณฑ์ ทำให้ยอดขายของผลิตภัณฑ์ลดน้อยลงจากที่ผ่านมาทางกลุ่มจึงได้เพิ่มช่องทางการขายไม่ว่าจะเป็นการโพสต์ขายในออนไลน์ และออกบูธต่าง ๆ เพิ่มยอดขายให้มากขึ้น 3) กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนกลุ่มการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนประกอบด้วย 7 ขั้นตอน

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่าย, การเรียนรู้ในชุมชน, ศูนย์การเรียนรู้, การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย

Abstract

The objectives of this research article aimed to study the development of the group, study the problem conditions, and study the process of building a learning network in the community with a case study of the Thai Asian honey beekeeping learning center at Ban Sai Hong, Village No. 1, Khuan Krot Sub-district, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province. The researcher used qualitative research methods by determining the key informants with a total of ten persons. The results of the research found the following details: 1) The development of the Thai Asian honey beekeeping group included the following details: 1.1) Community analysis, 1.2) Steps to perform the practice, movement or gathering to form a group after discussions and agreements, which must plan, regulate and formulate the guidelines for the group's work, and 1.3) Steps of expansion, growth and the expansion of group's activities; 2) Problems of the Thai Asian honey beekeeping group included the following details: 2.1) Production problems, which was found that climate change affected the harvesting of honey and sometimes there was not enough honey in production, 2.2) Problems of packaging indicated that the packaging was limited and discontinuous, 2.3) The group's marketing problems were found to lack sufficient publicity in online media, and 2.4) Problems with group management indicated that in terms of production of the group, some raw materials that might not be available within the community were mixed with honey to be used to make lotions and soaps in order to make the products more effective in use. Currently, in terms of marketing, there are many stores and department stores that sell products, causing the sales of the products to decrease from before, so the group has increased sales channels, whether posting online or at various booths, to increase sales; 3) The process of creating a learning network in the Thai Asian honey beekeeping community indicated the seven steps for creating a learning network.

Keywords: Network Creating, Learning in Community, Learning Center, Thai Asian Honey Beekeeping

บทนำ

ผึ้งโพรงไทยเป็นผึ้งที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทย มีลักษณะเด่น คือ อาศัยอยู่ในโพรงไม้หรือโพรงหิน ผึ้งโพรงไทยมีขนาดเล็กกว่าผึ้งเลี้ยง มีสีน้ำตาลเข้มถึงดำ ลำตัวมีขนปกคลุม ผึ้งโพรงไทยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ผึ้งโพรงหลวง และผึ้งโพรงบ้าน ผึ้งโพรงหลวงมีขนาดใหญ่กว่าผึ้งโพรงบ้าน และมีเหล็กในที่รุนแรงกว่า ผึ้งโพรงไทย

สร้างเป็นแผ่นขนานกันไปตามโครงไม้หรือโครงหิน รังผึ้งประกอบด้วยห้องฟักไข่ ห้องเก็บน้ำผึ้ง และห้องเก็บเกสร ผึ้งโพรงไทยเป็นแมลงสังคมที่มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ผึ้งงานเป็นผึ้งตัวเมียที่ทำหน้าที่หาอาหาร เลี้ยงดูตัวอ่อน และสร้างรัง ผึ้งนางพญาเป็นผึ้งตัวเมียที่ทำหน้าที่วางไข่ ผึ้งตัวผู้ทำหน้าที่ผสมพันธุ์กับผึ้งนางพญา ผึ้งโพรงไทยมีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศ โดยช่วยผสมเกสรให้กับพืชต่าง ๆ และผลิตน้ำผึ้งซึ่งเป็นอาหารที่มีคุณค่า ทางโภชนาการ (สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ และคณะ, 2564)

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้องเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยเพราะมีครัวเรือนประมาณ 12 ครัวเรือน ที่ได้เลี้ยงผึ้งหลังจากนั้นผู้ใหญ่บ้านก็ได้เชิญวิทยากรจากหลาย ๆ ที่มาให้ความรู้กับชาวบ้านเพื่อเป็นการต่อยอดในการเลี้ยงผึ้งเพื่อที่จะส่งเสริมชาวบ้านให้มีรายได้ จากนั้นก็ได้พาชาวบ้านในกลุ่มที่เลี้ยงผึ้งไปศึกษาดูงานจากนอกสถานที่ และต่อยอดในการเลี้ยงผึ้งต่อมาการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยของกลุ่มชาวบ้านเป็นที่รู้จักมีชื่อเสียงในระดับหนึ่งทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ หลังจากได้มีโครงการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนในพื้นที่ได้เข้ามารับฟังความคิดเห็นความต้องการของชาวบ้านโดยได้ทำการประชุมประชาคมชาวบ้านสรุปแล้ว คือ ชาวบ้านต้องการการต่อยอดในการเลี้ยงผึ้งเพื่อให้มีรายได้เสริมต่อมาก็ได้มีการพัฒนาในหมู่บ้านเรื่องต่อยอดการแปรรูปเพิ่มมูลค่า จากที่ผ่านมาจำหน่ายเฉพาะน้ำผึ้งบริสุทธิ์ในรูปแบบการกรอกใส่ขวดแก้วปัจจุบันได้ริเริ่ม และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผึ้งออกมาได้หลากหลายประเภท ภายใต้ตราสินค้า “รักแรกพบ” ได้แก่ สบู่ น้ำผึ้ง โลชั่น น้ำผึ้ง ยาหม่องสมุนไพรจากผึ้ง และจำหน่ายผึ้งธรรมชาติเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอาง เป็นต้น รวมทั้งยังได้ส่งเสริมด้านการตลาด และการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม และน่าสนใจมากยิ่งขึ้นปัจจุบันผลิตภัณฑ์ “รักแรกพบ” ได้ผ่านการรับรองจากองค์การอาหาร และยา (อย.) ได้รับเครื่องหมายฮาลาล และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเรียบร้อยแล้ว ช่วยสร้างความมั่นใจว่าสินค้ามีคุณภาพ สะอาด และถูกหลักอนามัย ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ น้ำผึ้งโพรงไทยบ้านไทรห้องรวมทั้งส่งเสริมอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกวิสาหกิจฯ และชาวบ้านในชุมชนบ้านไทรห้องได้เป็นอย่างดีการเลี้ยงผึ้งเกิดจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านเล็ก ๆ ในพื้นที่บ้านไทรห้องเพราะชาวบ้านต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันในการเลี้ยงผึ้ง จากเดิมมีการเลี้ยงผึ้งแค่ไม่กี่ครัวเรือนพอเห็นว่าการเลี้ยงผึ้งสามารถสร้างรายได้ให้ชาวบ้านคนอื่น ๆ จึงให้ความสนใจมากขึ้นเลยมีก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ผึ้งร่วมไทรขึ้นมปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ผึ้งร่วมไทรมีผลิตภัณฑ์มากมายจากน้ำผึ้ง และเปิดให้นักศึกษาหรือบุคคลภายนอกได้มีการเข้ามาหาความรู้เกี่ยวกับผึ้งร่วมไทรด้วย ดังนั้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาวิธีการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย และแนวทางการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งเพื่อศึกษาแนวทางการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมและรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัย ที่จะทำการศึกษาจากศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้องหมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบ และดำเนินการศึกษาบนฐานการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งศึกษาประเด็นสำคัญ คือ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียด ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ทั้งหมดเป็นการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ที่มีคุณสมบัติ โดยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย และยินดีให้ข้อมูลในการวิจัยตลอดการศึกษาวิจัยเพื่อให้ข้อมูลภาคสนามครบถ้วนที่สุด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล และสามารถเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 4 คน ได้แก่ 1) ประธานกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) รองประธานกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยฯ 3) หัวหน้าแผนกการแปรรูปกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยฯ และ 4) ฝ่ายประชาสัมพันธ์กลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยฯ และ ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยฯ ได้แก่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) จำนวน 6 คน

ขั้นตอนในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และสรุปเป็นองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาที่สำคัญ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลจริง และศึกษาให้ได้ประเด็นที่ครอบคลุม และรอบด้านมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ออกแบบเป็นเครื่องมือทางการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยทั้งด้านแนวคิด และกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาเครื่องมือโดยการศึกษาดำรง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80 - 1.00 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นปฏิบัติการภาคสนามผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง และกิจกรรมโครงการเป้าหมาย จากนั้นได้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย วิเคราะห์เอกสารจากพื้นที่จริงซึ่งเป็นเอกสารขั้นต้น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) จัดบันทึกภาคสนาม (Field Note) และเครื่องมือที่ใช้ คือ แนวคำถาม (Guidelines) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด และมีโครงสร้างเพื่อกำหนดประเด็นการสนทนาไว้เบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 4 ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique)

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานในการวิจัย เพราะขณะสัมภาษณ์อาจจะต้องใช้กล้องถ่ายรูปในการเก็บภาพเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย 2) บันทึกการสังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะที่สัมภาษณ์หรือเพื่อสังเกตการณ์ตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าตอบตรงประเด็น และตามข้อมูลจริงเท็จ เป็นการสังเกตกำหนดแนวทางโดยใช้สายตา 3) แบบสัมภาษณ์เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็น

มากที่สุด และ 4) เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ไม่ทันก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรองข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อนหลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย 2) สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับชุมชน 3) ประสานงานโดยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ และ 4) รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผลหากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการการเกิดกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย บ้านไทรทอง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 การวิเคราะห์ชุมชน ในขั้นนี้ถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นไปตามหลักของพระพุทธศาสนาที่ว่า “การมีความเข้าใจที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เป็นหลักประกันของสิ่งอื่น ๆ ที่จะตามมา” ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัญหา และการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องมีความเข้าใจร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ ผลที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ คือ ต้องการเพิ่มพลัง และองค์ความรู้แก่ชุมชนในการจัดลำดับของปัญหา การมองสังเกตหลักของปัญหา การตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงรวมถึงการตรวจ วิเคราะห์ตัวเองกับคนอื่น ๆ ในชุมชน “เกิดจากการพูดคุยเรื่องการต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และได้มีโครงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนในพื้นที่ได้เข้ามารับฟังความคิดเห็น และปัญหาของชาวบ้านโดยได้ทำการประชุมประชาคมชาวบ้านสรุปแล้วคือ ชาวบ้านต้องการการต่อยอดในการเลี้ยงผึ้งเพื่อให้มีรายได้เสริม”

1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ การเคลื่อนไหว หรือการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม หลังจากที่ได้พูดคุยตกลงกัน จึงต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ และวางแผนแนวทางในการทำงานของกลุ่ม “หลังจากที่ได้พูดคุยร่วมกัน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม ได้พูดคุยตกลงกันว่าต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ และวางแผนแนวทางในการทำงานของกลุ่ม”

1.3 ขั้นตอนการขยายตัว การเจริญเติบโต และการขยายกิจกรรมของกลุ่ม ระดมทรัพยากรจากภายใน และภายนอกชุมชนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ในการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม “เมื่อรวมกลุ่มแล้ว และได้แปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งได้รับการตอบรับจากลูกค้า จึงได้มีการขยายตัว โดยเพิ่มการผลิตเพิ่มขึ้นเมื่อกลุ่มมีการเจริญเติบโตจึงมีการขยาย และเปิดให้นักศึกษาหรือบุคคลภายนอกได้มีการเข้ามาหาความรู้เกี่ยวกับผึ้งรมไทยด้วย”

2. สภาพปัญหาของกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย บ้านไทรทอง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 สภาพปัญหาการผลิต พบว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อการเก็บผลผลิตน้ำผึ้ง และในบางครั้งน้ำผึ้งไม่เพียงพอในการผลิต “สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ทำให้กลายเป็นปัญหาต่อการเก็บน้ำผึ้ง และในบางครั้งน้ำผึ้งไม่เพียงพอ”

2.2 สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์อยู่ในวงที่จำกัด และไม่ต่อเนื่อง “วัสดุที่ใช้ในการใส่ของเรามีจำกัด และไม่ได้มีพร้อมหรือเพียงพออยู่ตลอด”

2.3 สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า ยังขาดการประชาสัมพันธ์ในสื่อออนไลน์ไม่มากพอ จึงทำให้แบรนด์ “รักแรกพบ” ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากนัก “ไม่ค่อยมีใครช่วยโฆษณาหรือบอกต่อทางโซเชียลเลย น่าจะเป็นเพราะเหตุนี้ แบรนด์ “รักแรกพบ” ถึงยังไม่เป็นที่รู้จักของคนอื่นมาก”

2.4 สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า ด้านการผลิต ทางกลุ่มของเราได้มีการนำวัตถุดิบบางอย่างที่อาจจะไม่ได้มีภายในชุมชนมาผสมกับน้ำผึ้ง เพื่อนำไปทำเป็นโลชั่น สบู่ เป็นต้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์

มีประสิทธิภาพในการใช้มากขึ้น ด้านการตลาดในปัจจุบันมีร้านค้า และห้างที่ขายผลิตภัณฑ์จำพวก โลชั่น สบู่ จำนวนมาก ทำให้ยอดขายของผลิตภัณฑ์ลดน้อยลง จากที่ผ่านมาทางกลุ่มจึงได้เพิ่มช่องทางการขาย ไม่ว่าจะเป็น การโพสต์ขายในออนไลน์ และออกบูธต่าง ๆ เพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น

3. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย บ้านไทรทอง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย ที่บ้านไทรทอง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. ระบุความต้องการ และเป้าหมาย กำหนดความต้องการ และเป้าหมายของเครือข่ายการเรียนรู้
2. สร้างความสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์กับบุคคล และองค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. พัฒนาโครงสร้าง กำหนดโครงสร้าง และการกำกับดูแลของเครือข่าย
4. ระดมทรัพยากร ระดมทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของเครือข่าย
5. สร้างแพลตฟอร์ม สร้างแพลตฟอร์มสำหรับการสื่อสาร และการแบ่งปันความรู้
6. จัดกิจกรรม จัดกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่าย
7. ประเมิน และปรับปรุง ประเมินเครือข่ายการเรียนรู้เป็นประจำ และปรับปรุงตามความจำเป็น

อภิปรายผล

การจัดตั้งกลุ่มเกิดจากการพูดคุยเรื่องการต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และได้มีโครงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนในเรื่องการต่อยอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันในการเลี้ยงผึ้ง จากเดิมมีการเลี้ยงผึ้งแค่ไม่กี่ครัวเรือนพอเห็นว่าการเลี้ยงผึ้งสามารถสร้างรายได้ได้อย่างแท้จริง ชาวบ้านคนอื่น ๆ จึงให้ความสนใจมากขึ้นเลยมีก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ผึ้งร่วมไทรขึ้นมา ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้ผึ้งร่วมไทรมีผลิตภัณฑ์มากมายเกิดจากการพูดคุยเรื่องการต่อยอดแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และได้มีโครงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนในพื้นที่ได้เข้ามารับฟังความคิดเห็น และปัญหาของชาวบ้านโดยได้ทำการประชุมประชาคมชาวบ้านสรุปแล้ว คือ ชาวบ้านต้องการการต่อยอดในการเลี้ยงผึ้งเพื่อให้มีรายได้เสริม กระบวนการ และเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา กล่าวว่า ขั้นตอนของหมู่ที่เกิดจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนกระทั่งกลายเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้ตระหนักถึงสิ่งที่เผชิญอยู่ เกิดแกนนำในการประสานความสนใจร่วมในการรวมกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ บัณฑิต อ่อนดำ เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบท กล่าวว่าประสบการณ์จากโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในงานพัฒนา (SFPP) พบว่า กระบวนการกระตุ้นให้เกิดกลุ่มของเกษตรกรรายย่อยนั้น ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมกลุ่ม (Pre Group Stage) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่เกษตรกรตำบลเข้าไปสร้างความคุ้นเคย การยอมรับ และความไว้วางใจจากชุมชน (บัณฑิต อ่อนดำ, 2533) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรา ปะลาวัน เรื่อง การดำรงอยู่ของกลุ่มอาชีพในชุมชนผู้ประสบภัยคลื่นยักษ์สึนามิ: กรณีศึกษากลุ่มเครื่องแกงตำมือบ้านเกาะมุกด์ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง พบว่า หลังจากที่ชุมชนบ้านเกาะมุกด์ได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 และชุมชนได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมทั้ง การช่วยเหลือให้ตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมเนื่องจากรายได้จากการประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักลดน้อยลง ปัจจัยภายในที่สนับสนุนการดำรงอยู่ของกลุ่ม ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มนั้นเกิดจากความต้องการของสมาชิกกลุ่มที่ต้องการมีรายได้เสริม และได้ลดจากการประสบภัยสึนามิเนื่องจากได้พบปะกันเมื่อมีการรวมกลุ่ม (มยุรา ปะลาวัน, 2550)

สภาพปัญหาของกลุ่มศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทย บ้านไทรทอง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะ

เฉพาะทาง ซึ่งปัจจุบันมีผู้ที่มีทักษะเหลือน้อยลง ทำให้การสืบทอดอาชีพเป็นไปได้ยาก การบุกรุกพื้นที่ป่า พื้นที่ป่า ซึ่งเป็นแหล่งอาหารหลักของผึ้งโพรงไทยถูกบุกรุก และทำลายทำให้ผึ้งขาดแคลนแหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัย การใช้สารเคมีในทางการเกษตร สารเคมีที่ใช้ในทางการเกษตรสามารถเป็นอันตรายต่อผึ้งได้ ทำให้ผึ้งตายหรืออ่อนแอลง การขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งโพรงไทยยังขาดการสนับสนุน จากภาครัฐ ในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี การฝึกอบรม และการตลาด การขาดการรวมกลุ่ม เกษตรกร ผู้เลี้ยงผึ้งโพรงไทยยังขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง และการพัฒนาอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลีพร ทองงาม เรื่องการพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ตำบลฉลอง อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการจัดการกลุ่ม คือ กลุ่มขาดการจัดการกลุ่มที่เหมาะสมทั้งในด้านการจัดการกลุ่มชั้นวางแผน การจัดการกลุ่มชั้นการดำเนินงาน การจัดการกลุ่มชั้นการติดตาม และประเมินผลทำให้ขาดการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเงินสนับสนุนที่ได้รับไม่เพียงพอที่จะนำมาพัฒนาทำให้ประสบความสำเร็จตามที่ควรจะเป็น ปัญหาด้านการผลิตและการตลาด คือ การขาดความรู้ความเข้าใจ ในด้านการผลิต และการตลาดส่งผลให้กลุ่มไม่สามารถเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า และไม่สามารถก้าวเข้าสู่ระบบธุรกิจแบบเต็มรูปแบบทั้ง (นงนุช พันยาก, 2549); (สุลัพร ทองงาม, 2550) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรา ปะลาวัน เรื่อง การดำรงอยู่ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง ผลการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มมีการบริหารจัดการด้านองค์กรแบบไม่เป็นทางการกลุ่มมีผู้นำตามตำแหน่ง คือ ประธานกลุ่ม และผู้นำตามธรรมชาติ คือ รองประธานโดยรองประธานทำหน้าที่บริหารจัดการเกือบทุกเรื่องของกลุ่มยกเว้นเรื่องการผลิตเพราะว่าการผลิตสินค้าของกลุ่มต้องใช้แรงงานจากสมาชิกหลายคนที่ต้องทำร่วมกัน อภิปรายผลได้ว่า ปัญหาการผลิตเกิดจากการขาดแคลนเงินทุนการผลิตสินค้า และบริการในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็กทำในครัวเรือนหรือรวมกลุ่มผลิต (รุ่งทิพย์ เสมอเชื้อ, 2550); (มยุรา ปะลาวัน, 2550)

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามาจับบทบาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของชุมชนเป็นหนึ่งเดียวกัน มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุวิน ศรีเมือง ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะชุมชนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า สภาพการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะชุมชนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ทั้งภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะชุมชนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางในการสร้างเครือข่าย คือ รณรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการจัดการขยะ และจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เปิดโอกาส และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และร่วมสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการขยะในชุมชน และเครือข่ายการมีส่วนร่วมในภาพรวมจำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุวิน ศรีเมือง และภูกิจ ยลชญาวงศ์, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเป็นกระบวนการที่มีส่วนร่วมซึ่งนำผู้คนจากหลากหลายภูมิหลังมารวมกันเพื่อแบ่งปันความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ กระบวนการนี้มักเกี่ยวข้องกับการระบุความต้องการของชุมชน การพัฒนาแผนการเรียนรู้ และการสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัย และสนับสนุนสำหรับการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนสามารถช่วยปรับปรุงทักษะ และความรู้ของสมาชิกในชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาชุมชน และสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งขึ้นระหว่างสมาชิกในชุมชน โดยสร้างศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และพัฒนาเสริมสร้างชุมชนในทุกมิติ เพื่อสร้างชุมชนที่พัฒนาอย่างยั่งยืน ตามภาพที่ 1

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1

ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาเรียนรู้ผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง

สรุปและข้อเสนอแนะ

ศูนย์การเรียนรู้ผึ้งโพรงไทยที่บ้านไทรห้อง หมู่ที่ 1 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายในชุมชน และในการตลาด 2) การจัดตั้งกลุ่มให้มีการสอนในเรื่องขั้นตอนการเลี้ยงผึ้งโพรงไทยเพื่อสร้างรายได้เสริมให้คนในชุมชน และ 3) การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการเปิดตลาดให้คนได้รู้จักผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมากขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ในเรื่องกระบวนการขั้นตอนการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย 2) ส่งเสริมให้คนในชุมชนเปิดการตลาดในชุมชน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และให้ความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้กว้าง และเป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลควนกรดควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพให้มีระบบแบบแผนที่มีมั่นคงมากขึ้น 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควนกรด ควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชนได้รู้จักผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งของชุมชนเราได้มากยิ่งขึ้น และองค์การบริหารส่วนตำบลควนกรดควรมีการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นงนุช พันยาก. (2549). เศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษาธุรกิจผ้าก๊วยบ้านโนนสว่าง ตำบลโนนสว่าง อำเภอกุดข้าวปุ้น จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

บัณฑิต อ่อนดำ. (2533). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .

- มยุรา ปะลาวัน. (2550). การดำรงอยู่ของกลุ่มอาชีพในชุมชนผู้ประสพภัยคลื่นยักษ์สึนามิ: กรณีศึกษากลุ่มเครื่องแกงตำมือบ้านเกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รุ่งทิพย์ เสมอเชื้อ. (2550). การบริหารจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มอาชีพไม้กวาดลายดอกแก้ว: กรณีศึกษา ตำบลตงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ และคณะ. (2564). หลักการเลี้ยง และขยายพันธุ์ผึ้งในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สมาคมวิทยาศาสตร์การเกษตรแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุลีพร ทองงาม. (2550). การพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สุวิน ศรีเมือง และภูกิจ ยลชญาวงศ์. (2563). การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขยะชุมชนในเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุตรศน์, 15(1), 203-211.

การบริหารจัดการ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญา
ชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

MANAGEMENT OF THE PROCESS FOR BUILDING THE LEARNING NETWORK
IN THE COMMUNITY OF LOCAL WISDOM GROUP PRODUCING BIRD CAGES
AT BAN SRA BUA, THA SALA SUB-DISTRICT, THA SALA DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ศิริณญา อางไพรินทร์

Sirinya Artphairin

ชรินทร์ทิพย์ แก้วกล้า

Charinthip Klaewkla

จิตติมา ดำรงวัฒนะ*

Jittima Damrongwattana*

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

อนุชิต ปราบพาล

Anuchid Prabparn

พระชีพ แก้วนิล

Phra Cheep Kaewnil

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

จรัญ ศรีสุข

Jaran Srisuk

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่ม สภาพปัญหาของกลุ่ม และกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้เชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ทางด้านการทำกรงนก ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 ท่าน ผลการวิจัย พบว่า 1) พัฒนาการของกลุ่มฯ มี 4 ขั้นตอน คือ 1.1) ขั้นตอนตัวของกลุ่มฯ 1.2) ขั้นตอนการรวมตัวกันของกลุ่มฯ 1.3) ขั้นตอนการผลิตสินค้าภายในกลุ่มฯ และ 1.4) ขั้นตอนการบริหารจัดการกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว 2) สภาพปัญหาของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้าน

* Received 13 October 2023; Revised 22 November 2023; Accepted 24 December 2023

การทำกรงนกบ้านสระบัว พบว่า 2.1) ปัญหาการผลิตกรงนกฯ 2.2) ปัญหาบรรจุภัณฑ์ฯ 2.3) ปัญหาด้านการตลาดฯ และ 2.4) ปัญหาด้านการบริหารจัดการของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว 3) กระบวนการสร้างเครือข่ายฯ พบว่า 3.1) การเชื่อมโยงของสมาชิกในกลุ่มที่สมัครใจ แลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน 3.2) มีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ และ 3.3) มีความเท่าเทียมกัน ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิเชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน เป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการกลุ่ม, ภูมิปัญญาชาวบ้าน, การทำกรงนก, กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research article aimed to study the development of the group, the problem conditions of the group, and the process for building the learning network in the community of local wisdom group producing bird cages at Ban Sra Bua, Tha Sala Sub-district, Tha Sala District, Nakhon Si Thammarat Province. This research used the qualitative methodology with data collected from documents, textbooks, and academic journals. Data analysis was conducted using content analysis, analytic induction, and relevant research. The researcher used tools to conduct in-depth interviews with key informants who were experts and experienced in producing bird cages. The researcher used purposive sampling, which sampled the 15 key informants. The results of the research found the following details: 1) The development of the group consisted of four steps: 1.1) The formation stage of the group, 1.2) The process of gathering the group, 1.3) The process of producing products within the local wisdom group producing bird cages at Ban Sra Bua, and 1.4) The process of managing the local wisdom group producing bird cages at Ban Sra Bua; 2) The problem condition of the local wisdom group producing bird cages at Ban Sra Bua indicated the following details: 2.1) Production problems in producing bird cages, 2.2) Problems with packaging, 2.3) Marketing problems, and 2.4) Management problems of the local wisdom group producing bird cages at Ban Sra Bua; 3) The process for building the learning network indicated the following details: 3.1) Connection among willing members of the group from exchanging information or joining activities side by side, 3.2) Managing personnel in the network with independence, and 3.3) Having equality based on respect, trust, and generosity with one voice, which especially included the necessary activities or long-terms activities that conducted by the network.

Keywords: Group Management, Local Wisdom, Producing Bird Cages, Process for Building the Learning Network

บทนำ

ภูมิปัญญาชาวบ้านในการสร้างกรงนกเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนาน กรงนกที่สร้างจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวาย และกก มีความโดดเด่นด้วยความแข็งแรง ทนทาน และสวยงาม โดยชาวบ้านจะใช้เทคนิคการสานและการผูกที่ซับซ้อนเพื่อสร้างกรงนกที่มีรูปทรงและขนาดหลากหลาย กรงนกเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นที่อยู่อาศัยของนกเท่านั้น แต่ยังเป็นงานศิลปะที่สะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์และฝีมือของช่างฝีมือในท้องถิ่น (สุธี เทพสุริวงศ์ และเบญจวรรณ บัวขวัญ, 2557) การทำกรงนกถือเป็นภูมิปัญญาของชุมชนต่าง ๆ

ในจังหวัดภาคใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งในยุคแรก ๆ ที่เทคโนโลยียังไม่เจริญก้าวหน้ามาก จึงต้องใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเจาะรูไม้ที่ทำกรงนก ใช้ก้านร่มเสียบกับไม้ผัดกับมือเพื่อเจาะรู ซึ่งใช้เวลานานมากในการทำเนื่องจากไม่มีเครื่องมือทุ่นแรง ต่อมาเมื่อมีเครื่องมือ เช่น สว่านมือหมุน หรือเครื่องเจาะรูอัตโนมัติ การทำกรงนกในปัจจุบันจึงมีการทำกรงนกกันมากขึ้น เพราะมีลูกค้ามารับกรงนกถึงที่บ้าน ซึ่งอาจจะโทรมาสั่งโดยบอกขนาดและรูปแบบที่ต้องการ หรือมีพ่อค้าคนกลางเข้ามาทำให้ทำตลาดได้มากขึ้นทำให้ชุมชนบางชุมชนทำเป็นอาชีพหลักเพื่อสร้างรายได้แก่ครอบครัว (บุญชู ยืนยงสกุล, 2560)

การนิยมนกกรงหัวจุก (ปรอด) มีกระจายอย่างแพร่หลาย กรงนกหัวจุกมีผู้ริเริ่มเป็นคนแรกซึ่งคือนายเสวก (ยาสีสาร) ยุโส เป็นคนบุกเบิกคนแรกในการทำกรงนกกรงหัวจุกเพื่อจำหน่ายของเมืองนครศรีธรรมราช ก่อนหน้านั้นท่านเคยทำกรงนกเขาวงมา ก่อน เมื่อความนิยมนกกรงหัวจุกเขาขาดลง ผู้คนหันมาเลี้ยงนกกรงหัวจุกมากขึ้น ท่านจึงหันมาทำกรงนกกรงหัวจุกแทน โดยเริ่มจริงจึงประมาณปี พ.ศ. 2517 ที่บ้านสระบัว อำเภอนครหลวง จังหวัดนครราชสีมา ในช่วงแรกจะมีกระบวนการทำกรงนกแบบเรียบง่าย ใช้วัสดุทั่วไป เมื่อตลาดกว้างขึ้นก็หันมาเพิ่มลวดลายวิจิตรสวยงามมากขึ้น ทำให้ราคายกก็เพิ่มขึ้นด้วย กรงนกที่ท่านทำขายดีจนผลิตไม่ทัน ท่านจึงเชิญชวนลูกหลาน และชาวบ้านผู้สนใจให้มาเรียนรู้การทำกรงนก จนชำนาญแล้วก็ออกไปเพื่อผลิตและจัดจำหน่ายจนสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้หาเลี้ยงครอบครัว ออกไปอย่างแพร่หลาย จนทำให้หมู่บ้านสระบัวกลายเป็นศูนย์รวมแหล่งผลิต และจำหน่ายกรงนกกรงหัวจุกที่ใหญ่ที่สุด และสวยงามประณีตที่สุดในประเทศไทย มีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายต่อทั่วทุกภาคของประเทศสามารถสร้างอาชีพให้กับชุมชนได้อย่างมั่นคง ปัจจุบันถึงแม้กระแสการเลี้ยงนกกรงหัวจุกจะลดลงบ้าง แต่บ้านสระบัวก็ยังรักษาความเป็นศูนย์ผลิต และจำหน่ายกรงนกกรงหัวจุกที่ใหญ่ และมีฝีมือประณีตของประเทศไทยอยู่ โดยราคาจำหน่ายมีตั้งแต่หลักร้อยจนถึงหลักแสน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้ามีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ในการทำกรงนก อาชีพการทำกรงนกที่บ้านสระบัว การทำกรงนกเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ มีคนสนใจและเป็นที่ยอมรับกันเป็นจำนวนมาก และยังเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา เป็นที่ยอมรับสำหรับคนที่เลี้ยงนกกรง และยังจัดทำกันไว้ใช้ที่บ้านเองด้วย สามารถหารายได้เสริมได้อีกช่องทางหนึ่งในรูปแบบการขายแบบออนไลน์เพราะปัจจุบันคนนิยมเลี้ยงนกเยอะมากทำให้กรงนกมีราคาสูงขึ้น ทำให้ผู้คนต่างพื้นที่หันมาซื้อกรงนกที่มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งด้านรูปแบบ สีสนและลวดลายต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอนครหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอนครหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอนครหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภอนครหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขอบเขตของวิจัย ดังนี้

1. แบบแผนของการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์

1.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis)

แหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา วารสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และการจัดทำกรรณจกฐานข้อมูล TCI, ProQuest, SAGE, Springer, EBSCO และ ScienceDirect และวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงเว็บไซต์ที่มีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือได้

1.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์

การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำกรรณจก (มีประสบการณ์ในการทำกรรณจกไม่น้อยกว่า 15 ปี)

จำนวน 5 ท่าน

1.2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรรณจกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 ท่าน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การวิเคราะห์เอกสาร ใช้แบบบันทึกวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยข้อคำถามแตกต่างกันไปตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลัก

แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ฯ พบว่า บางคำถามมีความซ้ำซ้อน ผู้วิจัยได้มีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะและนำไปทดลองกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ไม่ใช่กลุ่มที่ทำการศึกษาริจริง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจเชิงภาษาของข้อคำถามก่อนการนำไปใช้ในขั้นตอนการสัมภาษณ์จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เอกสารดำเนินการ ดังนี้

3.1.1 คัดเลือกบทความวิชาการ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการทำกรรณจก คือ โดยใช้หลักเกณฑ์ 1) มีความถูกต้องของเอกสาร 2) มีความน่าเชื่อถือ 3) มีความเป็นตัวแทน และ 4) มีความชัดเจน (Scott, J., 2006)

3.1.2 วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่ละเรื่อง นำข้อมูลในแต่ละประเด็นสำคัญมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์ความหมายและองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การบริหารจัดการการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการทำกรรณจก

3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเอง ควบคู่กับการสังเกต มีการตรวจสอบความตรง (Validity) ของข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ 1) ด้านแหล่งข้อมูล 2) ด้านผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลมีผู้สังเกตการณ์มากกว่าหนึ่งคน และ 3) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือ จากการจดบันทึกบทสัมภาษณ์ และจากการบันทึกเทปสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction)

ผลการวิจัย

พัฒนาการของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่ม พบว่า ได้เริ่มจากการที่มันเป็นอาชีพของปู่ย่า ตายายสืบต่อกันมา อยู่แล้วลูกหลานนำมาปรับปรุงให้เข้ากัน อีกทั้ง นายเสวก (ยาลีสาร) ยูโส้ เป็นคนบุกเบิกคนแรกในการทำกรงนกกรงหัวจุกเพื่อจำหน่ายของเมืองนครศรีธรรมราช ก่อนหน้านั้นท่านเคยทำกรงนกเขาสวามาก่อน เมื่อความนิยมเลี้ยงนกเขาสวาลดลง ผู้คนหันมาเลี้ยงนกกรงหัวจุกมากขึ้น ท่านจึงหันมาทำกรงนกกรงหัวจุกแทน โดยเริ่มจริงจังประมาณปี พ.ศ. 2517 ที่บ้านสระบัว อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันถึงแม้กระแสการเลี้ยงนกกรงหัวจุกจะลดลงไปบ้าง แต่บ้านสระบัวก็ยังรักษาความเป็นศูนย์ผลิตและจำหน่ายกรงนกกรงหัวจุกที่ใหญ่และมีฝีมือประณีตของประเทศไทยอยู่ โดยราคาจำหน่ายมีตั้งแต่หลักร้อยจนถึงหลักแสน

2. ขั้นตอนการดำเนินการปฏิบัติ พบว่า ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มโดยวางแผน และแบ่งกลุ่มกัน ค้นหาออเดอร์คนผลิตและคนขายตามความถนัดของแต่ละคนในกลุ่ม ทั้งนี้ หลังจากที่ได้พูดคุยร่วมกัน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มในปี 2517 แล้ว กลุ่มได้พูดคุยตกลงกันว่าต้องมีการวางแผนวางกฎระเบียบ และวางแผนงานในการทำงานของกลุ่ม

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการทำไม้

3. ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม พบว่า การทำกรงนกจนชำนาญแล้วก็ออกไปเพื่อผลิต และจัดจำหน่ายจนสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้หาเลี้ยงครอบครัว และยังมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายต่อทั่วทุกภาคของประเทศสามารถสร้างอาชีพให้กับชุมชนได้อย่างมั่นคง และการทำกรงนกจนชำนาญแล้วก็ออกไปเพื่อผลิตและจัดจำหน่ายจนสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพสร้างรายได้หาเลี้ยงครอบครัว และยังมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายต่อทั่วทุกภาคของประเทศสามารถสร้างอาชีพให้กับชุมชนได้อย่างมั่นคง

ภาพที่ 2 การจัดรูปแบบทรงกรงนก

4. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มประสบความสำเร็จ และมีความเข้มแข็งจนถึงปัจจุบัน
สภาพปัญหาของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา
จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สภาพปัญหาการผลิต พบว่า การหาไม้ที่จะผลิตการหาซื้อซี่กรงที่ตอนนี้หาซื้อยากมาก

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายกรงนกในการจัดจำหน่าย

2. สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า ตอนนี้นำการขายออนไลน์เป็นแนวทางตลาดที่ขายดีมาก
แต่จะมีปัญหาด้านการส่งของค่าส่งสูงมาก

3. สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า ราคาอุปกรณ์นำมาทำราคาสูงทุกอย่างแต่ไม่สามารถปรับ
เพิ่มราคากรงนกขึ้นได้เลย

4. สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้านนี้ไม่ค่อยมีปัญหา
กระบวนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา
อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างเครือข่ายของกลุ่มด้วยหลักการบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ
2. สร้างเครือข่ายของกลุ่มด้วยหลักการบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล
3. สร้างเครือข่ายของกลุ่มด้วยการบริหารจัดการกลุ่มด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. สร้างเครือข่ายของกลุ่มด้วยหลักการบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้
5. สร้างเครือข่ายของกลุ่มด้วยหลักการบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม

ทั้งนี้ กระบวนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา
อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เน้นให้ทุกคนในชุมชนที่ว่างงาน หรือที่ยังไม่มีงานทำได้ร่วมกันประกอบ
กิจการของกลุ่มในชุมชน และมีการผลิตสินค้าให้คนในชุมชนที่สนใจมาร่วมกันทำงานในกลุ่ม เพื่อได้พัฒนาชุมชน
และกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านสระบัว “ต้องการให้ทางกลุ่มเกิดการเรียนรู้ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมการพัฒนา
กลุ่มให้มีการประกอบอาชีพการทำกรงนกในชุมชน”

อภิปรายผล

พัฒนาการบริหารจัดการ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้าน
การทำกรงนกบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 1) ขั้นก่อตัวของกลุ่ม พบว่า
มีการจัดทำโครงการสืบเนื่องจาก บ้านสระบัว หมู่ 6 ตำบลท่าศาลา ได้เริ่มจากการที่มันเป็นอาชีพของปู่ย่า ตายาย
สืบทอดกันมาอยู่แล้วลูกหลานนำมาปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม
โดยวางแผน และแบ่งกลุ่มกับคนหาออเดอร์ คนผลิตและคนขายตามความถนัดของแต่ละคน 3) ขั้นการขายตัว

ของกลุ่ม พบว่า การทำกรนกงจนชำนาญแล้วก็ออกไปเพื่อผลิตและจัดจำหน่ายจนสามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างรายได้หาเลี้ยงครอบครัว และยังมีพ่อค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายต่อทั่วทุกภาคของประเทศสามารถสร้างอาชีพให้กับคนชุมชนได้อย่างมั่นคง 4) ด้านขั้นตอนความสามัคคี กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรนกง บ้านสระบัว หมู่ที่ 6 มีความสามัคคี และเข้มแข็งเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในครอบครัว ทุกคนในกลุ่มมีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จนทำให้งานกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยหลังจากกลุ่มมีความเข้มแข็งแล้ว จึงมีความคิดที่จะทำเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน มีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มจากภายนอก เพื่อนำสินค้าไปขาย หรือเพื่อหาวัตถุดิบในการผลิตต่อไป สอดคล้องกับ เฉลิมศรี ระดากุล ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การก่อเกิดพัฒนาการกองทุนเมืองในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ: กรณีศึกษากองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองชุมแพ ผลการวิจัย พบว่า จุดเริ่มต้นและพัฒนาของการเกิดกองทุน พัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองชุมแพ เริ่มจาก ขั้นที่ 1 การมองเห็นปัญหา ร่วม และเกิดความตระหนักร่วม ขั้นที่ 2 การสร้างความมั่นใจในการสร้างทุนร่วม ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการกองทุนเมืองมีการบริหารจัดการเชิงแนวราบสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกคน ขั้นที่ 4 สรุปบทเรียนสร้างการเรียนรู้ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ ขั้นที่ 5 ขยายผลและการสร้างเครือข่าย มีการขยายผลการดำเนินงานกองทุนไปยังเครือข่ายองค์กรชุมชน จนเกิดการเชื่อมโยงขยายผลเรื่องการดำเนินงานกองทุนที่เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม (เฉลิมศรี ระดากุล, 2558)

สภาพปัญหาของการบริหารจัดการกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรนกงบ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 1) สภาพปัญหาของกลุ่มด้านปัญหาการผลิต พบว่า การหาไม้ที่จะผลิตการหาซื้อซิงกรที่ตอนนี้หายากมาก 2) สภาพปัญหาสมาชิกในกลุ่มเรื่องของการสมาชิกที่มาทำกรนกง ด้านนี้ไม่ค่อยมีปัญหาในกลุ่มการทำกรนกง 3) ปัญหาด้านการตลาดของกลุ่ม พบว่า ยังมีตลาดรองรับที่ไม่แน่นอน กลุ่มผู้ผลิตเป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ ยังไม่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย สอดคล้องกับ ธารทิพย์ ธรรมสอน และคณะ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตถนอมศึกษา: ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาและความต้องการที่คล้ายคลึงกัน คือ มีปัญหาด้านการจัดการองค์กร ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาเรื่องแหล่งเงินทุน และระยะที่ 2 เป็นการดำเนินกิจกรรมการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารได้พัฒนาเครือข่ายในลักษณะของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานจัดประชุมกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ เพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสม ส่วนในระยะที่ 3 เป็นการติดตามประเมินผลการทำงานของเครือข่าย จากการสังเกต พบว่า กลุ่มมีความเป็นเครือข่ายที่ค่อนข้างจะต่อเนื่อง เนื่องจากในปัจจุบันกลุ่มยังคงมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พูดคุย ฝากสินค้าไปขาย ซึ่งกันและกันตลอดเวลา (ธารทิพย์ ธรรมสอน และคณะ, 2559) และ ยุพิน ไกรหาญ และคณะ ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การเทียบเคียงระบบการจัดการ กรณีศึกษา กลยุทธ์สู่ความสำเร็จของการพัฒนาฟาร์มโคพันธุ์อินโดบราซิล ผลการวิจัย พบว่า ด้านสถานที่และด้านประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนระหว่างฟาร์มต้นแบบการพัฒนาและฟาร์มเป้าหมายการพัฒนาอยู่ที่ 7.16 และมีค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนระหว่างฟาร์มต้นแบบการพัฒนาและฟาร์มเป้าหมายการพัฒนาอยู่ที่ 9.75 ตามลำดับ ซึ่งทั้งสองด้านถือว่ามีความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องมีการพัฒนาก่อนด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกพัฒนาด้านสถานที่และด้านการประชาสัมพันธ์ วิธีการที่ใช้ คือ การสร้างโรงเรือนเลี้ยงโคใหม่ โดยการทำเป็นคอกไม้ ปลูกด้วยดินเหนียวถมคลุมด้วยฟางสับ และมีแนวกันน้ำฝนไหลเข้าท่วมพื้นคอก จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ความรู้และศักยภาพของฟาร์ม โดยนำไปเผยแพร่ในจังหวัดหนองคาย จังหวัดอุดรธานี จังหวัดละ 5 อำเภอ และเผยแพร่ที่ตลาดนัด โคงามตามเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนั้นยังได้ทำป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อติดประชาสัมพันธ์ในจังหวัดหนองคาย และจังหวัดอุดรธานี (ยุพิน ไกรหาญ และคณะ, 2553)

กระบวนการการสร้างเครือข่ายของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำการงานที่บ้านสระบัว ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนโดยการสนับสนุนงบประมาณในการผลิตให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิต ให้กลุ่มมีโอกาสขยายมีการกระจายสินค้าให้กว้างขวางมากขึ้น ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น 2) การส่งเสริมการตลาด มีการบริหารจัดการและขยายตัวสินค้าให้กว้างขวางมากขึ้น และเป็นที่รู้จัก มีการประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นและมีการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบ การขายผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีตัวแทนจำหน่าย สนับสนุนให้เป็นสินค้าประจำตำบล 3) การส่งเสริมการผลิต จัดให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาภายในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป นอกจากนี้ควรมีการของบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตที่ทันสมัยยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ วิสาขา ภูจินดา และ ยลดา พงศ์สุภา ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบท ผลการวิจัย พบว่า ละพื้นที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งการดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน เช่น โครงการจัดตั้งธนาคารขยะ โครงการรณรงค์การจัดการขยะชุมชนอย่างมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุนั้น เกิดจากความร่วมมือ ความสามัคคีในทุกภาคส่วน รวมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรม การจัดทำรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบท มี 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการพลังงานในครัวเรือน การจัดการน้ำในครัวเรือน การจัดการขยะในครัวเรือน และภูมิปัญญาชาวบ้านกับเกษตรอินทรีย์ (วิสาขา ภูจินดา และ ยลดา พงศ์สุภา, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ อธิบายได้ว่า การประยุกต์ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการสร้างงาน สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้แก่คนในชุมชน และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชนและของสมาชิกกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำการงานที่บ้านสระบัว สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน โดยการกระบวนการรวมกลุ่มจากการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทุนทรัพยากร ทุนสังคม ทุนทางปัญญา มาผสมผสานกับวิถีของในชุมชน ดังภาพที่ 4

การบริหารจัดการ กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มภูมิปัญญา ชาวบ้านการทำการงานที่บ้านสระบัว

ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 4 องค์ความรู้การบริหารจัดการกระบวนการสร้างเครือข่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การทำกรงนกในปัจจุบันจะนิยมทำกรงนกหัวจุกหรือกรงนกกบอด ที่นิยมทรงสี่เหลี่ยมคางหมูสูงประมาณ 30 นิ้ว ด้านล่างกว้างประมาณ 14 นิ้ว นอกจากนี้ยังมีอีกหลายแบบ เช่น แบบปัตตานี แบบนราธิวาส แบบนครศรีธรรมราช ทรงกลมแบบถังเบียร์ แบบส้มไก่ แบบหกเหลี่ยม แบบสี่เหลี่ยม และแบบโดมมัสยิด สำหรับไม้ที่นำมาทำเป็นกรงนก ประกอบด้วย ไม้สาดำ ไม้มะม่วงป่า ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน ไม้มะเกลือ ไม้หลุมพลอ ไม้ตะเคียน และไม้สัก ส่วนไม้ที่นำมาทำขีลกรงคือไม้ไผ่ อาทิ ไผ่สีสุก ไผ่ลำละลอก และไม้ไผ่ตง ซึ่งจะต้องคัดสรรไม้ที่แก่จัดเท่านั้นก่อนนำมาเหลา จะต้องเอาไปแช่น้ำทะเลประมาณ 2 - 3 เดือน แล้วนำมาเก็บในที่ร่มประมาณ 2 - 3 เดือน จะทำให้เนื้อไม้เหนียว และมอดไม่กิน ด้านส่วนประกอบที่สำคัญของกรงนกมี 3 ส่วนคือโครงกรง ขี้กรง และหัวกรงโดยเฉพาะ กรงนกหัวจุกเน้นใช้ไม้เนื้อแข็ง โดยต้องกลึง เลื่อย เป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ถึง 18 ชิ้น อีกทั้ง การบริหารจัดการกระบวนการสร้างเครือข่ายด้านการทำกรงนกนั้น สมาชิกต้องมีเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายที่คล้ายหรือเหมือนกัน มีการรับรู้ และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และมีเป้าหมายที่จะเดินทางไปด้วยกัน เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง ความเป็นเอกภาพ และช่วยผ่อนคลายความขัดแย้งเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

- 1) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ในเรื่องกระบวนการทำกรงนก
- 2) ส่งเสริมให้คนในชุมชนเปิดการตลาด ในชุมชน และ
- 3) ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการฝึกการเตรียมวัสดุไม้ที่ได้ในชุมชนเพื่อเป็นวัสดุในการกรงนก

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพให้มีระบบแบบแผน ที่มั่นคงมากขึ้น
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และ ภายนอกชุมชนได้รู้จักกรงนกของ กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้าน บ้านสระบัว หมู่ที่ 6 ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา ควรมีการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนก บ้านสระบัว และ
- 2) ควรศึกษาแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำกรงนกภายในชุมชน ในกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านการทำกรงนกบ้านสระบัว

เอกสารอ้างอิง

- จำเนียร จวงตระกูล. (2561). ปัญหาการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ. วารสารบริหารธุรกิจสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 9(1), 21-53.
- เฉลิมศรี ระดากุล. (2558). การก่อเกิดพัฒนาการกองทุนเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กรณีศึกษากองทุนพัฒนาที่อยู่อาศัยเมืองชุมแพ. วารสารปาริชาติ, 28(1), 41-57.
- ธารทิพย์ ธรรมสอน และคณะ. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านผู้ผลิตกรณีศึกษา: ผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร จังหวัดกำแพงเพชร. สักทองวารสาร, 12(2), 71-80.
- บุญชู ยืนยงสกุล. (2560). บอกเล่าเรื่องราว ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของภาคใต้. สงขลา: ธารนครแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้.
- ยุพิน ไกรหาญ และคณะ. (2553). การเทียบเคียงระบบการจัดการ กรณีศึกษา กลุ่มผู้ประสบความสำเร็จของการพัฒนาฟาร์มโคพันธุ์อุบลราชธานี. วารสารสักทอง, 16(1), 118-127.
- วิสาชา ภูจินดา และ ยลดา พงศ์สุภา. (2561). รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบท. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 13(1), 81-87.
- สุธี เทพสุริวงศ์ และเบญจวรรณ บัวขวัญ. (2557). การรวบรวมภูมิปัญญาพื้นบ้านในจังหวัดปัตตานี. ปัตตานี: สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- Scott, J. (2006). Documentary Research. London: Sage.

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้า
บ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง*
THE PROCESS FOR CREATING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY:
A CASE STUDY OF THE BLUE CRAB BANK COMMUNITY ENTERPRISE GROUP
OF BAN NACHUMHET, HAT SAMRAN SUB-DISTRICT, HAT SAMRAN DISTRICT,
TRANG PROVINCE

กฤตธีรา ชำฮกตัน

Kritthira Samhoktan

ธารทิพย์ ฤทธิดี

Thanthip Ritdee

วลัยลักษณ์ จันทรทอง

Walailak Janthong

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

ศักดิ์ดา ทารเทศ

Sakda Hanthet

ทิพย์วรรณ จันทรา*

Tippawan Chantra*

พระไพจิตร คงฉิม

Phra Paichit Kongchim

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: tip06941@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และสภาพปัญหา และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 4 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกต เครื่องบันทึกภาพ และเครื่องบันทึกเสียง ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้า แสดงให้เห็นตามลำดับ ดังนี้ 1.1) การริเริ่มหรือการก่อตั้ง 1.2) การระดมความคิดเห็นจากผู้ก่อตั้ง 1.3) การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่ม 1.4) การดำเนินงานหรือปฏิบัติงาน และ 1.5) การขยายตัว 2) สภาพปัญหาของกลุ่ม ปัจจุบันสถานการณ์ปูม้าในธรรมชาติบริเวณทะเลหาดสำราญมีปริมาณลดน้อยลง เป็นผลมาจากการจับปูม้าเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำมาจำหน่ายให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้ปริมาณปูม้าที่ถูกจับได้มี

จำนวนลดลงส่งผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มประมง (เรือปู) ชุมชนบ้านนาชุมเห็ด ชุมชนบ้านตะเสะ ชุมชนบ้านโคกค่าย และชุมชนบ้านปากปรนที่ลดลงตามไปด้วย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มประมง (เรือปู) นำโดย นายชีวิน หลงกลาง ประธานกรรมการธนาคารปูม้าหมู่บ้านนาชุมเห็ด ได้หารือกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจะมีแนวทางใดบ้างที่จะดำเนินการเพิ่มปริมาณปูม้าในทะเลหาดสำราญได้ และ 3) การบริหารจัดการกลุ่ม มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การมีความรู้ และการมีคุณธรรม

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน, ธนาคารปูม้า, แนวทางส่งเสริมการอนุรักษ์ปูม้า, กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ดจังหวัดตรัง

Abstract

The objectives of this research article aimed to study the process for creating a learning network in the community, problems, and group management of the blue crab bank community enterprise group of Ban Na Chum Het, Hat Samran Sub-District, Hat Samran District, Trang Province. This research was qualitative research. The group of key informants consisted of four persons, who were selected with purposive sampling. Data was collected using a questionnaire, observation records, a camera, and an audio recorder to conduct in-depth interviews and group discussions. After that, the data was analyzed using descriptive analytics. The results of the research indicated that 1) the process for creating a learning network in the community for the Blue Crab Bank community enterprise group indicated with the respective order: 1.1) Starting point or founding stage, 1.2) Brainstorming stage with the founders, 1.3) Formulating the guidelines of the operations for the members in the group, 1.4) Operations or practices, and 1.5) Expansion; 2) The problems of the group indicated that, at present, the number of blue crabs in the wild around the Hat Samran beach area has kept decreasing. This situation was a result of the excessive catching of blue crabs to sell to meet the demands of tourists. This reason caused the quantity of caught blue crabs to be decreased, affecting the income of the fishing group (crab boats) of the Ban Na Chum Het Community, Ban Tase Community, Ban Khok Khai Community, and Ban Pak Pron Community also to be decreased as well. Therefore, members of the fishing group (crab boat) led by Mr. Chiwin Longklang, Chairman of the Blue Crab Bank of Ban Na Chum Het, conducted the discussions on the problems that occurred and what methods would be used to increase the number of blue crabs' population in the sea of Hat Samran beach; 3) Group management applied the Philosophy of Sufficiency Economy for management, which included moderation, reasonableness, self-immunity, knowledgeableness, and morality.

Keywords: The Process for Creating a Learning Network in the Community, Blue Crab Bank, Guidelines for Conservation of Blue Crab, Blue Crab Bank Community Enterprise Group of Ban Na Chum Het in Trang Province

บทนำ

ประเทศไทยมีแนวชายฝั่งยาวประมาณ 3,148 กม. โดยชายฝั่งด้านตะวันออกติดกับอ่าวไทย และชายฝั่งด้านตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน อ่าวไทยเป็นอ่าวตื้นในทะเลจีนใต้ตะวันตกเฉียงใต้ ล้อมรอบด้วยประเทศไทย

กัมพูชา มาเลเซีย และเวียดนาม อ่าวไทยมีความยาวประมาณ 800 กม. และกว้างถึง 560 กม. มีพื้นที่ผิวน้ำ 320,000 ตร.กม. (120,000 ตร.ไมล์) อ่าวไทยมีอาณาเขตติดกับกัมพูชา ไทย มาเลเซีย และเวียดนาม มีความลึกเฉลี่ย 58 เมตร (190 ฟุต) และมีความลึกสูงสุด 85 เมตร (279 ฟุต) อ่าวไทยค่อนข้างตื้น ซึ่งทำให้การแลกเปลี่ยนน้ำเข้าและการไหลเข้าของน้ำจากแม่น้ำที่รุนแรงจะลดระดับความเค็มในอ่าว (3.05 - 3.25 เปอร์เซ็นต์) และเพิ่มตะกอนแม่น้ำสายหลักที่ไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา รวมถึงแม่น้ำเจ้าพระยาตอนปลาย แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกงที่อ่าวกรุงเทพ และแม่น้ำตาปีที่ไหลลงสู่หาดบ้านดอนทางตะวันตกเฉียงใต้ของอ่าวในระดับที่น้อยกว่า (กรมโยธาธิการ และผังเมือง, 2553) ระบบนิเวศทางทะเลชายฝั่งในประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยให้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ปลา หอย และสัตว์ทะเลอื่น ๆ ทรัพยากรเหล่านี้ มีความจำเป็นอย่างมากต่อความมั่นคงทางอาหาร และการยังชีพของชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ชายฝั่ง อีกทั้งพื้นที่ชายฝั่งของประเทศไทยเป็นแหล่งรายได้ และการจ้างงานที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการประมง การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางทะเล ชายฝั่งทะเลยาว 3,100 กิโลเมตรของประเทศซึ่งครอบคลุม 17 จังหวัด ดึงดูดนักท่องเที่ยวหลายล้านคนในแต่ละปี ซึ่งมีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจของชาติ (บุญธร แคล้วกลาง, 2558) สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านการพัฒนาความสมบูรณ์หรือความสมดุลของทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง โดยระบุไว้ในส่วนของ “ยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน” เป้าประสงค์ที่ 4.3 พัฒนาเศรษฐกิจจากทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอย่างยั่งยืน มาตรการที่ 4.3.1 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล และชายฝั่ง มาตรการที่ 4.3.2 พัฒนาอุตสาหกรรมประมงอย่างยั่งยืน มาตรการที่ 4.3.3 ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืน มาตรการที่ 4.3.4 พัฒนาอุตสาหกรรมขนส่ง และโลจิสติกส์ทางทะเล และมาตรการที่ 4.3.5 พัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานหมุนเวียนทางทะเล ซึ่งมาตรการเหล่านี้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการประมงอย่างยั่งยืน การส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนส่ง และโลจิสติกส์ทางทะเล และการพัฒนาอุตสาหกรรมพลังงานหมุนเวียนทางทะเล เพื่อใช้ประโยชน์จากศักยภาพทางเศรษฐกิจของทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งของประเทศไทยอย่างยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570), 2565)

วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย โดยเฉพาะในชุมชนชนบท และชุมชนที่ถูกทอดทิ้ง วิสาหกิจเหล่านี้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และสร้างผลประโยชน์ที่มากขึ้น แต่ก็ยังพบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น อันเป็นความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงชุมชน (CBT) และวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ในทรัพยากร และการรั่วไหลของผลประโยชน์ ที่บางชุมชนอาจไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากผลประโยชน์อาจรั่วไหลไปยังธุรกิจภายนอกหรือสมาชิกชุมชนบางคน 2) ปัญหาทางการเงิน วิสาหกิจชุมชนอาจประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากทรัพยากรที่มีจำกัด และการขาดการเข้าถึงเงินทุน 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน และชาวบ้านมีกระบวนการตัดสินใจ และการจัดการ วิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญต่อความสำเร็จของวิสาหกิจเหล่านี้ อีกทั้ง ในบางกรณี ธุรกิจภายนอกหรือสมาชิกชุมชนบางคนอาจครอบงำการจัดการ ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียการควบคุมของชุมชนท้องถิ่นด้วยเช่นกัน บทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยโดยวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ วิสาหกิจชุมชนช่วยสร้างรายได้ และอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงาน ช่วยกระจายรายได้ และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มคนรากหญ้า ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง และให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้าน SDG เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน โดยการสร้างรายได้ และอาชีพให้กับสมาชิกในชุมชน เป้าหมายที่ 8 งานที่มีคุณค่า และการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ และเป้าหมายที่ 12 การผลิต และการบริโภค

ที่ยั่งยืน และวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าเพิ่ม โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น การผลิตหัตถกรรม และของที่ระลึกจากวัสดุธรรมชาติการพัฒนาบริการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเชิงนิเวศ และการสร้างสรรค์อาหาร และเครื่องดื่มที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นต้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570), 2565) สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ให้สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ คือ กระบวนการสร้างเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร หรือสถาบัน ทั้งภายใน และภายนอก มีการติดต่อกันเพื่อให้ความช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ ทั้งทางตรง และทางอ้อมเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายเดียวกัน (ศูนย์อู่ศูนย์นิคมวิทยาภาคเหนือ, 2566) สำหรับกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง ประกอบด้วยกระบวนการ ดังนี้ 1) ระยะเตรียมการก่อตั้ง ศึกษากลุ่มวางแผนสร้างวิสัยทัศน์ โดยชูจุดแข็งของชุมชน คือ ปูม้า ส่งเสริมการประสานกันระหว่างกลุ่ม และองค์กรเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ก่อนการตัดสินใจสร้างเครือข่าย 2 ระยะจัดตั้งเครือข่าย ร่วมวางแผนเครือข่าย ประสานงานเพื่อให้เกิดการ กำหนดวัตถุประสงค์ และข้อตกลง ส่งเสริมการสร้าง และพัฒนาผู้นำเครือข่าย สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน และสร้างสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ศูนย์กลาง 3 ระยะ ดำเนินการส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย และบริหารจัดการข้อมูล กระตุ้นสร้างแรงจูงใจระหว่างเครือข่าย การร่วมกิจกรรมเครือข่าย 4 ระยะ เครือข่าย มีส่วนร่วมในการติดตามการประเมินผลการพัฒนาเครือข่าย พัฒนาต่อยอด และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายให้เข้มแข็ง และการได้รับสนับสนุนจากศูนย์วิจัย และพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งตรัง กรมประมง (Kolb, D. A., 1984)

กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง เป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ คือ ปูม้า หรือ Blue Swimming Crab มีชาวประมงพื้นบ้านเป็นสมาชิก โดยการบริหารของ ผู้ใหญ่บ้าน ชีวิน หลงกลาง ที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด หมู่ 2 ตำบลตะเสะ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง (มทร.ศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง, 2564) ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง และได้รวมตัวกันอนุรักษ์ทรัพยากร สัตว์น้ำชายฝั่ง โดยเฉพาะปูม้าที่มีอย่างชุกชุม หากชาวประมงวางอวนปูม้า แล้วติดแม่ปูม้าที่มีไข่นอกกระดอง จะต้องมาฝากไว้ที่ธนาคารปูม้าของชุมชน (เขมภักดิ์ เย็นเปี่ยม และคณะ, 2560) เพื่อให้ธนาคารปูม้ามาอนุบาลต่อไปประมาณ 3 - 4 วัน หรือจนกว่าแม่ปูม้า ก็จะสลัดไข่ หลังจากนั้นทางกลุ่มก็จะนำลูกปูม้าไปปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ เพื่อให้เติบโต ส่วนแม่ปูทางกลุ่มจะนำจำหน่าย โดยปัจจุบันทางกลุ่มได้มีการต่อยอดนำปูมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และของชุมชน ด้วยการทำน้ำพริกไข่ปู และน้ำพริกปูม้าสมุนไพรคั่วแห้งรสเด็ด เป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่วัตถุดิบในท้องถิ่น (ยอยศพร อรรถไกรสิทธิ์, 2565) แต่ด้วยสภาพปัญหาที่ พบว่า การผลิตปูม้าที่มีคุณภาพลดน้อยลง อีกทั้งการบริหารจัดการที่ไม่ดีพอ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองตาม ความต้องการของตลาด ส่งผลให้ทำให้พ่อค้าแม่ค้าเปลี่ยนไปซื้อหรือนำเข้าปูม้าจากพื้นที่อื่นแทน ส่งผลให้รายได้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลดน้อยลง

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้า บ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง ถึงกระบวนการกระบวนการสร้างเครือข่าย สภาพปัญหา และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ได้แนวทาง และสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้าน SDGs และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง

2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัย กำหนดเป็นประชากรกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 4 คน ได้แก่ ประธานกลุ่มอนุรักษ์โลมาบ้านตะเสะ ตำบลตะเสะ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง จำนวน 1 คน ผู้บริหารธนาคารปูม้าชุมชนบ้านนาชุมเห็ด ตำบลตะเสะ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง จำนวน 1 คน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง จำนวน 2 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือในการวิจัยเป็น แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์นี้เข้ากระบวนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เครื่องบันทึกภาพเป็นการใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อถ่ายรูปไว้เป็นหลักฐานในการวิจัย เพราะขณะสัมภาษณ์อาจจะต้องใช้กล้องถ่ายรูปในการเก็บภาพเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย และเครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูล สร้างความสัมพันธ์ ประสานงาน และนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นเพื่อรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้า บ้านนาชุมเห็ด เมื่อรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลมาเรียบเรียง แบ่งกลุ่มข้อมูล เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้ทำการวิจัยทำการศึกษา และนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (อินธกานต์ หลงกลาง และชีวินหลงกลาง, 2560); (วสันต์ สุขสุวรรณ, 2564)

ผลการวิจัย

บริบทพื้นที่ตำบลหาดสำราญทางทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำสำคัญของตำบล คือ ทะเลอันดามัน โดยกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง เป็นกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ คือ ปูม้า หรือ Blue Swimming Crab มีชาวประมงพื้นบ้านเป็นสมาชิก เนื่องจากชาวบ้านกว่า 70% ประกอบอาชีพทำประมงชายฝั่ง จึงมีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง และได้รวมตัวกันอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำชายฝั่ง โดยเฉพาะปูม้าที่มีอย่างชุกชุม และผลจากการศึกษา พบดังนี้

1. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

1.1 ขั้นตอนตัวของกลุ่ม พบว่า เป็นการใช้ประโยชน์ และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอย่างยั่งยืน เพื่อให้ทรัพยากรปูม้าฟื้นฟูกลับสู่ความสมบูรณ์ รวมถึงปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกมิติด้านการพัฒนา เพื่อสร้างความยั่งยืนของท้องทะเลไทย ให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 14 การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน จากการเพิ่มปริมาณปูม้าในท้องทะเลไทย เป็นประโยชน์

ต่อชาวประมง สามารถสร้างอาชีพประมงปูม้าอย่างยั่งยืน เพิ่มทรัพยากรทางทะเลเพื่อการบริโภคให้ชาวประมงพื้นบ้าน เป็นไปตามเป้าหมาย

1.1.1 ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า “หลังจากที่พูดคุยร่วมกัน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มในปี 2558 แล้ว กลุ่มได้พูดคุยตกลงกันว่าต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ และวางแผนงานในการทำงานของกลุ่ม” หลังจากที่ได้พูดคุยกันแล้ว ลูก ๆ จึงรวมตัวกันตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้า บ้านนาชุมเห็ด “รวมกลุ่มกันทำบ่อเลี้ยงปู โดยวางแผนงานการทำงาน แยกตามหน้าที่การปฏิบัติงานการงาน โดยตนได้รับหน้าที่เป็นเหรัญญิกของกลุ่มทำบัญชีรายรับรายจ่าย”

1.1.2 ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม พบว่า การขยายตัวของกลุ่ม คือ ได้ดัดแปลงเป็นปูจ้อ และนำกระดองปูมาแปรรูปเป็น ห่อหมก และรายได้นี้ ได้นำมาเป็นส่วนกลางของกลุ่มเพื่อที่จะซื้อออกซิเจน

1.1.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม พบว่า ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่ปูม้าไม่มีราคาจนทำให้ปูมามีราคาสูง และช่วยกันระดมความคิด ช่วยกันสร้างผลิตภัณฑ์ทำให้มีรายได้เข้ากองกลางกลุ่มเพิ่มขึ้น

1.2 ขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่ม เพื่อให้ทรัพยากรปูม้าพื้นฟูกลับสู่ความสมบูรณ์ รวมถึงปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกมิติด้านการพัฒนา เพื่อสร้างความยั่งยืนของท้องทะเลไทยให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 14 การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน จากการเพิ่มปริมาณปูม้าในท้องทะเลไทย เป็นประโยชน์ต่อชาวประมง สามารถสร้างอาชีพประมงปูม้าอย่างยั่งยืน เพิ่มทรัพยากรทางทะเลเพื่อการบริโภคให้ชาวประมงพื้นบ้าน เป็นไปตามเป้าหมาย

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่ม พบว่า เกิดจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ จากปัญหาราคาปูที่ตกต่ำ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต อยากมีอาชีพเสริม มาช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจึงคิดทำธนาคารปูม้า และเกิดการแปรรูปปูม้าขึ้นมา เนื่องจากมีความรู้ และมีวัตถุดิบพร้อม

1.3 ขั้นตอนการขยายตัว การขยายตัวของกลุ่ม คือ ได้ดัดแปลงเป็นปูจ้อ และนำกระดองปูมาแปรรูปเป็นห่อหมก และรายได้นี้ ได้นำมาเป็นส่วนกลางของกลุ่มเพื่อที่จะซื้อออกซิเจน

2. สภาพปัญหา และการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง

2.1 สภาพปัญหา พบว่า มี 4 ปัญหา ดังนี้

2.1.1 สภาพปัญหาของกลุ่ม 1) สภาพปัญหาการผลิต พบว่า ในบางช่วงปูม้าไม่มีไข่ ผอม ไม่มีเนื้อหรือเรียกว่า “ปูผอม” จึงทำให้ขาดการผลิต 2) สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มยังถือว่าล้าสมัย ซึ่งใช้มือ และเชือกในการมัดปูจ้อแต่ในปัจจุบันมีการชูวีแล้ว 3) สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า เนื่องจากในบางฤดูไม่มีปูม้า จึงทำให้เป็นที่ต้องการของพ่อค้า แม่ค้าหรือตลาดมีความต้องการปูที่สูงมาก และถ้าเกิดมีปูในช่วงฤดูนั้นราคาก็จะสูงมากเช่นกัน และ 4) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการบริหารยังบริหารจัดการกลุ่มได้ไม่ดีพอ ด้านการเงิน และยังไม่โปร่งใส

2.1.2 สภาพปัญหาการผลิต “ในบางช่วงปูม้าไม่มีไข่” ผอมไม่มีเนื้อหรือเรียกว่า “ปูผอม” จึงทำให้ขาดการผลิต และขาดเกิดการขยายรายได้ของกลุ่ม” สรุปได้ว่า สภาพปัญหาของกลุ่มด้านปัญหาการผลิต พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหา เนื่องจากมีปูที่ผอม ขาดงบประมาณ ทำให้ขายออกไม่ได้

2.1.3 สภาพปัญหาในการบรรจุภัณฑ์ “การบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มยังถือว่าล้าสมัยซึ่งใช้มือ และเชือกในการมัดปูจ้อแต่ในปัจจุบันมีการชูวีแล้ว” สรุปได้ว่า สภาพปัญหาบรรจุภัณฑ์ทางกลุ่มยังไม่สวยงาม ไม่ทันสมัย ไม่สวยงาม ทางกลุ่มมีแนวคิดที่จะเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ ให้เป็นการบรรจุที่สวยงามขึ้น ดูดีขึ้น และเก็บได้นานขึ้น

2.1.4 สภาพปัญหาด้านการตลาด “เนื่องจากในบางฤดูไม่มีปูม้าจึงทำให้เป็นที่ต้องการของพ่อค้าแม่ค้าหรือตลาดมีความต้องการปูที่สูงมาก และถ้าเกิดมีปูในช่วงฤดูนั้นราคาก็จะสูงมากเช่นกัน”

2.2 การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอสัตหีบ จังหวัดตราด

2.2.1 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ สนับสนุนแนวทางที่สมดุลในการใช้ทรัพยากร และการบริโภค หลีกเลี่ยงความฟุ่มเฟือย และการสิ้นเปลือง “ควรใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชน และลงมือทำเองจะช่วยลดค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณได้ โดยที่ไม่ต้องจ้างช่างหรือใครคนอื่นให้สิ้นเปลือง”

2.2.2 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล ส่งเสริมวัฒนธรรมการวางแผน และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาถึงผลลัพธ์ในระยะยาวของการกระทำ “การทำงานในกลุ่มการทำงานต้องนำเหตุผลมาใช้ในการตัดสินใจให้มากที่สุด การนำความมีเหตุผลมาใช้ จะสามารถเพิ่มแนวโน้มของงานให้ประสบความสำเร็จได้”

2.2.3 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง และความยืดหยุ่นภายในชุมชน ลดการพึ่งพาทรัพยากร และการสนับสนุนจากภายนอก “ที่ผ่านมา เราต้องมีสังเกตเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถวางแผนที่จะรับมือกับปัญหาต่อไปได้ และในการทำงานก็ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาด้วยตนเองทั้งหมด เพราะบางสิ่งบางอย่างเราไม่สามารถทำได้”

2.2.4 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ ลงทุนในด้านการศึกษา และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ และความรู้ของสมาชิกในชุมชน ทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล และมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในวิสาหกิจ “การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ การพัฒนาความรู้ของเราให้ดีขึ้นได้จากการศึกษาด้วยตนเองบ้างหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น เพื่อให้ได้ความรู้ที่หลากหลาย และนำไปพัฒนาได้อย่างรอบด้าน”

2.2.5 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ และความซื่อตรงในทุกการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้มั่นใจว่าวิสาหกิจดำเนินการอย่างมีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบ “การบริหารจัดการกลุ่ม ควรมีการนำหลักคุณธรรม นำศาสนามาใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่ม เช่น การมีความอดทน เพราะเราต้องอดทนกับงาน และจะต้องรับมือกับสิ่งรอบตัวของเรารด้วย”

อภิปรายผล

1. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนตัวของกลุ่ม พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้า บ้านนาชุมเห็ด เป็นการใช้ประโยชน์ และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอย่างยั่งยืนเพื่อให้ทรัพยากรปูม้าฟื้นฟูกลับสู่ความสมบูรณ์รวมถึงปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลให้มีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกมิติด้านการพัฒนา เพื่อสร้างความยั่งยืนของท้องทะเลไทยให้คงอยู่ต่อไปในอนาคตสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 14 การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน จากการเพิ่มปริมาณปูม้าในท้องทะเลไทย เป็นประโยชน์ต่อชาวประมง 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า 2.1) เตรียมบ่อปูนระดับความลึก 1 - 1.5 เมตร แบ่งขนาดเป็น 2 ส่วนเท่ากัน 2.2) เตรียมลูกพันธุ์ปูที่มีขนาด 1 เซนติเมตร 2.3) ลงบ่อทั้งสองบ่อพร้อม ๆ กัน 2.4) ดูแลให้อาหารวันละ 2 มื้อ 2.5) เปลี่ยนน้ำโดยการเติมน้ำใหม่เข้าบ่อ ระบายน้ำเก่าออก 2.6) สุ่มปูม้าจากบ่อมาวัดขนาด และความยาวของตอปู 2.7) เก็บเกี่ยวผลผลิต นำปูม้าที่มีไข่นอกตอออกมาก่อนแล้ววัดความกว้าง และความยาว เป็นอันเสร็จ และ 2.8) เตรียมบ่อเพื่อลงปูใหม่ 3) ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม พบว่า การขยายตัวของกลุ่ม คือ ได้ดัดแปลงเป็นปูจ้อ และนำกระดองปูมาแปรรูปเป็นห่อหมก และนำไขปูมาทำน้ำพริกไขปูรายได้ได้นำมาเป็นส่วนกลางของกลุ่มเผื่อที่จะซื้อออกซิเจน และ 4) ขั้นตอนการมีส่วนร่วม พบว่า ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่ปูม้าไม่มีราคาจนทำให้ปูม้ามีราคาสูง และช่วยกันระดมความคิด ช่วยกันสร้างผลิตภัณฑ์ทำให้มีรายได้เข้ากองกลางกลุ่มเพิ่มขึ้น

มีความคล้ายคลึงกันกับ การประยุกต์ใช้แนวคิดการตลาดสีเขียว กรณีศึกษา: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมชนิดบ้านอุบมุงเหนือ ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงาน มี 9 ขั้นตอนด้วยกันโดย เริ่มจากการจัดตั้งกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม การวางแผนการผลิต การจัดการการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด การประชาสัมพันธ์ การเงินไปจนถึงการทำบัญชี ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดตั้งหรือการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการพูดคุย วางแผน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนหรือดำเนินการกลุ่มต่อไปได้ (จุฬากาญจน์ มุ่งพุทธรักษา และวิภาวี กฤษณะภุติ, 2557)

2. สภาพปัญหา และการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจธนาการปูม้า บ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอสทิงพระ จังหวัดตรัง

2.1 สภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจธนาการปูม้า บ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอสทิงพระ จังหวัดตรัง ได้แก่ สภาพปัญหาของกลุ่ม 1) สภาพปัญหาการผลิต พบว่า ในบางช่วงปูม้าไม่มีไข่ ผอมไม่มีเนื้อหรือเรียกว่า “ปูผอม” จึงทำให้ขาดการผลิต และการเกิดของ 2) สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มยังถือว่าล้าสมัย ซึ่งใช้มือ และเชือกในการมัดปูจ้อแต่ในปัจจุบันมีการชูวีแล้ว 3) สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า เนื่องจากในบางฤดูไม่มีปูม้า จึงทำให้เป็นที่ต้องการของพ่อค้า แม่ค้าหรือตลาดมีความต้องการปูที่สูงมาก และถ้าเกิดมีปูในช่วงฤดูนั้นราคาก็จะสูงมากเช่นกัน และ 4) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการบริหารยังบริหารจัดการกลุ่มได้ไม่ดีพอ ด้านการเงิน ยังบริหารจัดการกลุ่มได้ไม่ดีพอ และยังไม่โปร่งใส สอดคล้องกับ รุจิพัชร กิตติวิวัฒน์พงศ์ และกนกกรัตน์ ยศไกร ที่ศึกษาความยั่งยืนของสหกรณ์ออมทรัพย์ดีเด่นในประเทศไทยกับปัญหาคอร์รัปชัน ผลการศึกษา พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ที่เคยได้รับรางวัลดีเด่นมีโอกาสในการเกิดปัญหาคอร์รัปชัน และเป็นคดีความฟ้องร้องในศาล เนื่องจากมีการปฏิบัติการที่ซับซ้อนของการคอร์รัปชัน และแม้มีความเชื่อเรื่องเอกภาพกับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ แต่กรรมการสหกรณ์มีลักษณะของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ ทำให้อำนาจของกรรมการสหกรณ์มีมากจึงสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานได้โดยอิสระ โดยภาครัฐไม่สามารถไปตรวจสอบได้ มีช่องว่างในการทำผลประโยชน์ทับซ้อน (รุจิพัชร กิตติวิวัฒน์พงศ์ และกนกกรัตน์ ยศไกร, 2559)

2.2 การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจธนาการปูม้า บ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอสทิงพระ จังหวัดตรัง พบว่า

2.2.1 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ สนับสนุนแนวทางที่สมดุลในการใช้ทรัพยากร และการบริโภค หลีกเลี่ยงความฟุ่มเฟือย และการสิ้นเปลือง สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ที่พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (ชนาภูมิ พิมพ์กี และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์, 2557)

2.2.2 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล ส่งเสริมวัฒนธรรมการวางแผน และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาถึงผลลัพธ์ในระยะยาวของการกระทำ สอดคล้องกับการจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผลมากที่สุด (นิตดา กลั่นธูป และวริศรา เหล่าบำรุง, 2558)

2.2.3 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง และความยืดหยุ่นภายในชุมชน ลดการพึ่งพาทรัพยากร และการสนับสนุนจากภายนอก สอดคล้องกับ การพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเขตธนบุรีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พบว่า ผลการวิจัยการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เชื่อมโยงกับทฤษฎีใหม่ 3 ชั้น คือ การพึ่งตนเอง การพึ่งพาร่วมมือกัน และการร่วมมือกับภายนอกชุมชนโดยมีแนวปฏิบัติในระดับครอบครัว และระดับชุมชน (สมจินตนา จิรายุกุล และคณะ, 2561)

2.2.4 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ ลงทุนในด้านการศึกษา และการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะ และความรู้ของสมาชิกในชุมชน ทำให้พวกเขาสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูล และมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในวิสาหกิจ สอดคล้องกับ การบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครมีระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญกับเงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ และความพอประมาณ (พีรวิทย์ จิตรเพ็ชร, 2564)

2.2.5 การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม ยึดมั่นในความซื่อสัตย์ และความซื่อตรง ในทุกการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้มั่นใจว่าวิสาหกิจดำเนินการอย่างมีจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อ สอดคล้องกับผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าการจัดการด้านบุคลากร การรวมกลุ่มเริ่มจากสมาชิกที่มีแนวคิดลักษณะเดียวกัน แล้วรับสมัครเพิ่มแบบค่อยเป็นค่อยไป ภายในกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ไม่เอาเปรียบซึ่งกัน และกัน (เกศสุตา โภคานิตย์, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อยกระดับวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอสัตหีบ จังหวัดตราด

จากภาพที่ 1 แสดงเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมพลังให้กับกิจการชุมชน และยกระดับวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอสัตหีบ จังหวัดตราด สนับสนุนการพัฒนา

ของกิจการเพื่อสังคมที่ผสมผสานนวัตกรรมทางธุรกิจเข้ากับความมุ่งมั่นอย่างลึกซึ้งในการแก้ไขปัญหาสังคม ผู้ประกอบการเพื่อสังคมมีแรงจูงใจจากเป้าหมาย มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาภาวะผู้นำของชนพื้นเมือง และการสร้างขีดความสามารถขององค์กร ซึ่งรวมถึงการฝึกอบรม และความช่วยเหลือทางเทคนิคสำหรับองค์กรชุมชน รวมถึงการสร้างองค์กรชุมชนที่แข็งแกร่ง และเชื่อมโยงองค์กรเหล่านั้นเพื่อแก้ไขปัญหา สร้างเครือข่าย และสร้างความเป็นหุ้นส่วนที่แข็งแกร่งกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น เช่น ผู้นำชุมชน โรงเรียน องค์กร NGO หน่วยงานรัฐ สื่อ และธุรกิจ ความเป็นหุ้นส่วนเหล่านี้สามารถให้การสนับสนุน ทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ และเครือข่ายที่มีค่าสำหรับวิสาหกิจชุมชน สามารถนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมูลค่าเพิ่มโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ คือ ปูม่า ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ทางธรรมชาติชายฝั่งทะเล นำมาพัฒนาสร้างสรรค์อาหารที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้ประโยชน์จากเงินกู้ และเงินอุดหนุนรัฐบาลสำหรับผู้ประกอบการเพื่อช่วยให้ธุรกิจเริ่มต้น และธุรกิจที่กำลังเติบโตเริ่มต้นหรือขยายตัว

สรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง พบว่า มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนตัวของกลุ่ม 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ 3) ขั้นตอนการขยายตัวของกลุ่ม และ 4) ด้านขั้นตอนความสามัคคีวิสาหกิจธนาคารปูม้า สภาพปัญหาของกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน: วิสาหกิจธนาคารปูม้า หมู่ที่ 2 ตำบลตะเสะ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง 1) สภาพปัญหาการผลิตพบว่า ในช่วงปูม้าไม่มีไข่ ผอมไม่มีเนื้อหรือเรียกว่า “ปูผอม” จึงทำให้ขาดการผลิต และการเกิดของ 2) สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า การบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มยังถือว่าล้าสมัย ซึ่งใช้มือ และเชือกในการมัดปูจ้อแต่ในปัจจุบันมีการซื้อแล้ว 3) สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า เนื่องจากในบางฤดูไม่มีปูม้า จึงทำให้เป็นที่ต้องการของพ่อค้าแม่ค้าหรือตลาดมีความต้องการปูที่สูงมาก และถ้าเกิดมีปูในช่วงฤดูนั้นราคาก็จะสูงมากเช่นกัน และ 4) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่มด้านการบริหารยังบริหารจัดการกลุ่มได้ไม่ดีพอ ด้านการเงิน ยังบริหารจัดการกลุ่มได้ไม่ดีพอ และยังไม่โปร่งใส และการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มวิสาหกิจธนาคารปูม้า บ้านนาชุมเห็ด ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ 2) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล 3) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน 4) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ และ 5) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมปูม้า ชุมชนโดยการสนับสนุนงบประมาณในการผลิตให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิต ให้กลุ่มมีโอกาสขยายมีการกระจายสินค้าให้กว้างขวางมากขึ้น ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้การแปรรูปปูม้าให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง ให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น 2) ควรส่งเสริมการตลาด มีการบริหารจัดการและขยายตัวสินค้าให้กว้างขวางมากขึ้น และเป็นที่ยึดถือ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งผลิตเพื่อให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และมีการส่งเสริมการตลาดในรูปแบบ การขายผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีตัวแทนจำหน่าย เช่น ไลฟ์สด ขายทาง Shopee, Lazada สนับสนุนให้เป็นสินค้าประจำตำบล และส่งออกต่างจังหวัด และ 3) ควรส่งเสริมการผลิต จัดให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาภายในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป นอกจากนี้ควรมีการของบประมาณสนับสนุนจากด้านอื่น ๆ เพื่อจัดหาอุปกรณ์ในการผลิตที่ทันสมัย และด้านบรรจุภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

กรมโยธาธิการ และผังเมือง. (2553). โครงการศึกษาออกแบบป้องกันกีดขวางการกีดขวางทะเล โดย กลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ไพนอล ดีไซน์ คอนซัลแตนท์ จำกัด และคณะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนา และสนับสนุนตามผังเมือง.

- เกศสุตา โกคันนิตย์. (2562). ผลการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(4), 458-474.
- เขมภักดิ์ เย็นเปี่ยม และคณะ. (2560). โครงการการจัดการทรัพยากรปูม้าอย่างยั่งยืนบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่ม ประมงเรือเล็ก บริเวณอ่าวเพ จังหวัดระยอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จุฬากาญจน์ มุ่งพุทธรักษา และวิภาวี กฤษณะภูติ. (2557). การประยุกต์ใช้แนวคิดการตลาดสีเขียว กรณีศึกษา: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมขิดบ้านอุบมุงเหนือ. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 3(2), 143-170.
- ธนาวุฒิ พิมพ์กี และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. Journal of Multidisciplinary in Social Sciences, 10(1), 1-22.
- นิรดา กลั่นธูป และวิศรา เหล่าบำรุง. (2558). การจัดการวิสาหกิจชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนครสวรรค์. Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University, 7(2), 28-39.
- บุญธร แคล้วกลาง. (2558). ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลของผู้นำนักบริหารในพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยตอนบนของประเทศไทย. วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, 33(2), 129-144.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ ง (1 พฤศจิกายน 2565).
- พีรวิชัย จิตรเพ็ชร. (2564). การบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 8(1), 39-49.
- มทร.ศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง. (2564). การจัดการ และส่งเสริมธนาคารปูม้าแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี. เรียกใช้เมื่อ 21 มกราคม 2566 จาก <http://www.samilatimes.co.th/%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%A3-%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0>.
- ยอยศพร อรรถไกรสิทธิ์. (2565). วิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด ต่อยอดนำปูม้ามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2566 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220408135443625>
- รุจิพัชร กิตติวิวัฒนพงศ์ และกนกรัตน์ ยศไกร. (2559). ความยั่งยืนของสหกรณ์ออมทรัพย์ดีเด่นในประเทศไทยกับปัญหาคอร์รัปชัน. วารสาร EAU HERITAGE, 6(1), 235-248.
- วสันต์ สุขสุวรรณ. (2564). เกษตรตรังพบวิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้าบ้านนาชุมเห็ด อำเภอดำรงวิทยารณ. เรียกใช้เมื่อ 21 มกราคม 2566 จาก <https://siamrath.co.th/n/297464>
- ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ. (2566). การสร้างเครือข่าย. เรียกใช้เมื่อ 21 มีนาคม 2566 จาก http://www.cmnet.tmd.go.th/KM_Cmnet/KM_2023/KM_Networking01.pdf
- สมจินตนา จิรายุกุล และคณะ. (2561). การพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเขตธนบุรีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี รัชใช้สังคม สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 4(1), 27-43.
- อินธกานต์ หลงกลาง และชีวินหลงกลาง. (2560). วิสาหกิจชุมชนธนาคารปูม้า บ้านนาชุมเห็ด. เรียกใช้เมื่อ 14 มกราคม 2566 จาก https://smce.doae.go.th/ProductCategory/managecontent.php?smce_id=592100310028
- Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด*

THE PROCESS OF CREATING A LEARNING NETWORK IN THE COMMUNITY: A CASE STUDY OF LAN SAKA AGRICULTURAL COOPERATIVE GROUP LIMITED

นุรีนา สุวรรณ

Nureena Suwan

ซูไมยะ แสงสินธุ์

Sumaiyah Saengsin

สุนิชา สามะ

Sunisa Sama

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

จรวัยพร เหมรังสี*

Jaruyaporn Hemrangsee*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

เมธาวิรินทร์ จำนงค์ธรรม

Methawirin Chamnongtham

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic, Thailand

*Corresponding author E-mail: jaruyaporn.hem@sbss.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด และ 2) ศึกษาสภาพปัญหา และการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด มีจำนวน 3 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และสนับสนุนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีพัฒนาการการเกิดกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 4 ขั้นตอน คือ 1.1) ขั้นตอนตัวของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 1.2) ขั้นตอนการรวมตัวกันของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 1.3) ขั้นตอนการผลิตสินค้าภายในกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด และ 1.4) ด้านขั้นตอนการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 2) สภาพปัญหาของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด คือ ปัญหาการผลิตสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ปัญหาบรรจุภัณฑ์กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ปัญหาด้านการตลาดของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด

และ ปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ส่วนหลักการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ได้แก่ 1) ความพอประมาณกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 2) ความมีเหตุผลกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 3) การมีภูมิคุ้มกันกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 4) การมีความรู้กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด 5) การมีคุณธรรมกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน, สหกรณ์การเกษตร, กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this article were as follows: 1) Study the process of creating a learning network in the community of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited and 2) Study the problems and management of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited. The research used a qualitative research method, using a questionnaire. The sample was derived from purposive sampling. They were divided into two groups: 1) The primary informant included a total of three people from Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, Tha Di Sub-district, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) The group of three people who promoted and supported the management of Lan Saka Agricultural Cooperative Group, all of them were experts with knowledge and support for Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited. The data was analyzed using descriptive analytics. The results of the research indicated that 1) The process of creating a learning network in the community included the development of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited with four steps: 1.1) The formation of the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 1.2) The incorporation of the Lan Saka Agricultural Cooperatives Limited, 1.3) The production of products within the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, and 1.4) Group management of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited; 2) Problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited indicated, including production problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, packaging problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, marketing problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, and management problems of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited. The principles for managing the Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited included the following details: 1) Moderation in Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 2) Reasonableness in Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 3) Self-immunity of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, 4) Knowledgeableness of Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited, and 5) Morality in Lan Saka Agricultural Cooperative Group Limited.

Keywords: The Process of Creating a Learning Network in the Community, Agricultural Cooperative, Lan Saka Agricultural Cooperative Group of Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีรากฐานมาจากแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนอกห้องเรียน และตลอดช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้โอกาสสมาชิกในชุมชนได้เรียนรู้ และพัฒนาทักษะอย่าง

ต่อเนื่อง เพิ่มการเข้าถึงการศึกษา ช่วยให้ผู้ที่อาจไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาแบบดั้งเดิมได้มีโอกาสเรียนรู้ สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก ตอบสนอง ความต้องการเฉพาะของชุมชน ช่วยให้ชุมชนสามารถระบุ และตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง ของตน ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาแรงงานที่มีทักษะ และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ เพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ซึ่งนำไปสู่สุขภาพที่ดีขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มากขึ้น (ณัฐพนธ์ สุกุลพงษ์, 2565)

“ท่าดี” เป็นตำบลเล็ก ๆ มีอายุมากกว่า 300 ปี ตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาในอำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช มี “คลองท่าดี” เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักระหว่างชุมชนในละแวกนั้น นอกจากนี้ยังมี “คลองปริก” ที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งน้ำสำคัญในการผลิต และบริโภค ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว ผู้คนในชุมชนแห่งนี้จึงมีอาชีพทำการเกษตร โดยพืชที่ชาวบ้านนิยมปลูกได้แก่ ผลไม้ต่าง ๆ และยางพาราปัจจุบัน ตำบลท่าดี ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 8,028 คน 1,344 หลังคาเรือน การเป็นชุมชนขนาดเล็กในที่ราบเชิงเขา และมีวิธีการผลิตแบบเกษตรกรรม ทำให้ชุมชนแห่งนี้ต้องพึ่งพา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนต้องพึ่งพากันเองในชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง มีการรวมเป็นกลุ่มออมทรัพย์ ทั้งที่อยู่ในรูปของการออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น กลุ่มออมทรัพย์เกษตรกรรมมะม่วงทอง กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต หมู่ 5 และ กลุ่มออมทรัพย์ทั่วไป เช่น ธนาคร หมู่บ้าน บ้านดินดอน กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลท่าดี กลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนมะม่วงทอง กองทุนหมู่บ้าน บ้านไผ่ซิง เป็นต้น และการรวมกลุ่มสหกรณ์ การเกษตรเพื่อประกอบอาชีพเสริมในรูปของกลุ่มปลูกผลไม้ กลุ่มปลูกมันเทศ กลุ่มเลี้ยงผึ้ง กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า ไปจนถึงการรวมกลุ่มทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนต่าง ๆ (สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้ และการสื่อสาร, 2562)

สหกรณ์การเกษตรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตร และความเป็นอยู่ของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ 1) เพิ่มอำนาจการต่อรองให้เกษตรกร สหกรณ์ช่วยให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อ ต่อรอราคาผลผลิต และปัจจัยการผลิตได้ดียิ่งขึ้น ลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และลดความเสี่ยงจากการผันผวน ของราคาตลาด 2) ลดต้นทุนการผลิต สหกรณ์จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรกลการเกษตร ในราคาที่ถูกลง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 3) เพิ่มรายได้ และ ความมั่นคง สหกรณ์ช่วยเกษตรกรเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ และเพิ่มโอกาสในการขายผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ ผลผลิตทางการเกษตร ผ่านการแปรรูป และการตลาด 4) ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน สหกรณ์ส่งเสริมการใช้ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการเกษตรแบบยั่งยืน ช่วยเกษตรกรปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ และความท้าทายอื่น ๆ และ 5) สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สหกรณ์เป็นศูนย์กลางของชุมชน เกษตรกร ส่งเสริมความร่วมมือ และ ความสามัคคีในหมู่เกษตรกร สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคมให้กับ สมาชิก โดยรวมแล้ว สหกรณ์การเกษตร มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกร ลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม และส่งเสริมการพัฒนา ที่ยั่งยืนในภาคการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551) และในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2565 ประเทศไทยมีการจดทะเบียนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรชุมชนของไทยโดย ภาพรวมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติกลับมีกลุ่มวิสาหกิจหรือเกษตรกรชุมชนลดน้อยลงจึงต้องมึ การศึกษากระบวนการ และแนวทางการบริหารจัดการเพื่อช่วยเหลือกลุ่มวิสาหกิจ หรือกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ให้ยังคงอยู่ และพัฒนาต่อไป (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.), 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้ามีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกาเพราะเป็นกลุ่มสหกรณ์ที่น่าสนใจได้เรียนรู้ถึงประวัติความเป็นมาของกลุ่มสหกรณ์ การเกษตรว่ามีความเป็นมาอย่างไร และมีความเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนอย่างไร และก่อให้เกิดผลประโยชน์กับ สมาชิกผู้สนใจเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้ผู้วิจัยคัดเลือกโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยใช้เกณฑ์จากผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา ผู้ที่มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งหมด 3 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง (Secondary Informants) โดยการใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) รวมทั้งหมด 3 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 3 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยได้ผ่านการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ข้างนอกไม่เข้าร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม และเครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพจากโทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายภาพประกอบในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับชุมชน ประสานงานโดยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็น โดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมถ่ายภาพประกอบ และรวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผลหากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และสรุปเป็นองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานของการศึกษาที่สำคัญ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องเตาชีวมวล และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลจริง เพื่อวางแผนทางการศึกษาให้ได้ประเด็นที่ครอบคลุม และรอบด้านมากที่สุด การศึกษาครั้งนี้เป็นปฏิบัติการภาคสนามผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง และกิจกรรมโครงการเป้าหมาย ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา และตรวจสอบความเชื่อมั่น และนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนตัวของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด พบว่า กรมสหกรณ์ที่ดินมีนโยบายที่จะช่วยเหลือสิทธิที่อยู่ในบริเวณซึ่งได้รับน้ำจากโครงการชลประทาน ซึ่งอยู่ในท้องที่ อำเภอเมือง และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อหาเส้นทางที่จะปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพของราษฎรด้วยวิธีสหกรณ์ 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า มีการพูดคุยร่วมกัน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่ม ในปี 2514 แล้ว กลุ่มได้พูดคุยตกลงกันว่าต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ

และวางแผนงานในการทำงานของกลุ่มตามหน้าที่ความรับผิดชอบ 3) ขั้นการขยายตัว พบว่า การรวมตัวกลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิกและช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น และ 4) ขั้นการมีส่วนร่วม พบว่า สมาชิกกลุ่ม และคนในชุมชนมีการแบ่งหน้าที่กัน และทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สภาพปัญหา และการบริหารจัดการของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด พบว่า สภาพปัญหาจากบริบทชุมชน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ชาวบ้านได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ ความต้องการการพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งการบริหารจัดการของกลุ่มฯ สามารถอธิบายตามแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 สภาพปัญหาการผลิต พบว่า สภาพปัญหาการผลิต มีการผลิตสินค้าตามฤดูกาล เพราะสหกรณ์นี้เป็นการผลิตผลไม้ และการให้เงินกู้กับสมาชิก และผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มเป็นหลัก และระหว่างการทำไร่ให้ผลไม้ ออกผลทำให้ต้องใช้เวลานานเพื่อรอให้ผลผลิตโต ทำให้สินค้าขาดการผลิต

2.2 สภาพปัญหาการบริหารจัดการ พบว่า บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเชิง เพื่อบรรจุผลไม้ ถ้าหากเราใส่ผลไม้เยอะ และแน่นจนเกินไปทำให้ผลไม้ช้ำได้ และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกหากเก็บไว้นานจะทำให้บรรจุภัณฑ์นั้นชำรุด และฉุพังได้

2.3 สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า บางครั้งเมื่อมีผลผลิตออกมาพร้อม ๆ กันในหลายพื้นที่ ก็จะทำให้สินค้าล้นตลาด และทำให้ราคาของสินค้าลดลง

2.4 สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า คนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ คนในกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อบทบาท และหน้าที่ของตนเอง

การบริหารจัดการภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด ตำบลท่าดี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ พบว่า ต้องเป็นไปตามกฎของราชการ และของกลุ่มต้องให้ความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคนโดยเท่าเทียมกันต่อมีความโปร่งใส การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล พบว่า ปัจจัยสำคัญที่จะต้องทำให้สหกรณ์ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมลงทุน และร่วมตัดสินใจในเบื้องต้นการรวมกลุ่มกันจะอาศัยการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า การจัดโครงการรายงาณกำไรหรือการจัดโครงการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนเสียใหม่ด้วยความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ พบว่า มีหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินของ ส่วนงาน การจัดทำแหล่งที่มา และใช้ไปขอเงินทุน การดูแลสภาพคล่องรายวัน และการดำรงสภาพคล่องส่วนเกินให้เหมาะสมเพียงพอกับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และระยะเวลาที่จะอยู่รอดได้ภายหลังวิกฤติ และการบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม พบว่า ปัจจัยทั้งด้านอุปสงค์ และอุปทานของสภาพคล่องจะเปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์ และอุปทาน หน้าที่ของ ธปท.คือ จะต้องเข้าไปบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงสมดุลดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยนโยบายสอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่กำหนด (กนง) กำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจไม่ร้อนแรงหรือซบเซาจนเกินไปในระยะข้างหน้ารวมทั้งช่วยดูแลอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในกรอบเป้าหมาย

อภิปรายผล

ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรฯ การดำเนินการปฏิบัติฯ การขยายตัว และการมีส่วนร่วม สามารถดำเนินการได้โดยกระบวนการจัดตั้ง การเตรียมการ การประสานงาน ประชุมผู้ที่ประสงค์จะเป็นสมาชิก ประชุมคณะกรรมการ ยื่นเอกสารเพื่อขอจดทะเบียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ รวมกลุ่มบุคคลที่ประสงค์จะจัดตั้งสหกรณ์ เป็นบุคคลธรรมดา และบรรลุนิติภาวะ มีปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ และสังคม

มีความสนใจ เสียสละ มีวินัย และซื่อสัตย์สุจริต ผู้แทนกลุ่มบุคคลประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่อขอคำแนะนำ ให้การศึกษาอบรมแก่กลุ่มบุคคลโดยเจ้าหน้าที่ ของหน่วยงานในพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง กำหนดวันประชุมในขั้นตอนต่อไป กำหนดข้อสหกรณ์ คัดเลือกคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ ไม่น้อยกว่า 10 คน เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดประเภท วัตถุประสงค์ แผนดำเนินการ และร่างข้อบังคับสหกรณ์ ตามลำดับ สอดคล้องกับ ประสิทธิ์ เหยกกลิ่น ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.82) โดยงานประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.73) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ งานรวมกิจกรรมชุมชน และงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยงานที่มีระดับ การปฏิบัติต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.87) คือ งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ 2) แบบอย่างที่ดีในการบริหารงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน พบว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคืองานรวมกิจกรรมชุมชน และ 3) รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 โครงสร้าง และบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนที่ 3 แนวทางบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนที่ 4 องค์ประกอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จของงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และส่วนที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไปใช้ ผลการตรวจสอบรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้ (ประสิทธิ์ เหยกกลิ่น, 2557)

สภาพปัญหาของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา

สภาพปัญหาการผลิต พบว่า สภาพปัญหาการผลิต มีการผลิตสินค้าตามฤดูกาล เพราะสหกรณ์นี้เป็นการผลิตผลไม้ และการให้เงินกู้กับสมาชิก และผู้มีส่วนร่วมในกลุ่มเป็นหลัก และระหว่างการทำไร่ให้ผลไม้ ออกลูกออกผลทำให้ต้องใช้เวลานานเพื่อรอให้ผลผลิตโต ทำให้สินค้าขาดการผลิต

สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า บรรจุภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นเชิง เพื่อบรรจุผลไม้ ถ้าหากเราใส่ผลไม้เยอะ และแน่นจนเกินไปทำให้ผลไม้ช้ำได้ และบรรจุภัณฑ์ก็เป็นพลาสติกหากเก็บไว้นานจะทำให้บรรจุภัณฑ์นั้นชำรุด และผู้พังได้

สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า บางครั้งเมื่อมีผลผลิตออกมาพร้อม ๆ กันในหลายพื้นที่ ก็จะทำให้สินค้าล้นตลาด และทำให้ราคาของสินค้าลดลง

สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า คนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ คนในกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อบทบาท และหน้าที่ของตนเอง (กานต์ กัลปตินันท์, 2550)

การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ พบว่า ต้องเป็นไปตามกฎของราชการ และของกลุ่ม ต้องให้ความเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคนโดยเท่าเทียมกันต่อมีความโปร่งใส สอดคล้องกับการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดจันทบุรี ที่พบว่า ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์, 2557)

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล พบว่า ปัจจัยสำคัญที่จะต้องทำให้สหกรณ์ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมลงทุน และร่วมตัดสินใจในเบื้องต้นการรวมกลุ่มกันจะอาศัยการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน (ลำยอง ปลั่งกลาง, 2550)

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า การจัดโครงการรายงานกำไรหรือการจัดโครงสร้างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนเสียใหม่ด้วยความตั้งใจที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ พบว่า มีหน้าที่บริหารจัดการสินทรัพย์ของ ส่วนงานการจัดทำแหล่งที่มา และใช้ไปขอเงินทุนการดูแลสภาพคล่องรายวัน และการดำรงสภาพคล่องส่วนเกินให้เหมาะสมเพียงพอกับระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และระยะเวลาที่จะอยู่รอดได้ภายหลังวิกฤติ สอดคล้องกับการบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครมีระดับการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความสำคัญกับเงื่อนไขคุณธรรม เงื่อนไขความรู้ และความพอประมาณ (พีรวิญญู จิตรเพ็ชร, 2564)

การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม พบว่า ปัจจัยทั้งด้านอุปสงค์ และอุปทานของสภาพคล่องจะเปลี่ยนแปลงไปซึ่งทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์ และอุปทานหน้าที่ของ ธปท. คือ จะต้องเข้าไปบริหารจัดการเพื่อปรับปรุงสมดุลดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยนโยบายสอดคล้องกับอัตราดอกเบี้ยนโยบายที่กำหนด (กนง) กำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจไม่ร้อนแรงหรือซบเซาจนเกินไปในระยะข้างหน้ารวมทั้งช่วยดูแลอัตราเงินเฟ้อให้อยู่ในกรอบเป้าหมาย (ชฎาพร ไชยศรี, 2552)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่าการสร้างเกษตรกรที่มีอยู่ในท้องถิ่นคือการสร้างงานสร้างอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน และการส่งเสริมอาชีพในชุมชน และของสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตรลานสกา จำกัด โดยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนจากกระบวนการจากการนำเกษตรกรและบริบทของสังคมของการรวมกลุ่มทำให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงคุณค่าของการทำเกษตร

สรุปและข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน เนื่องจากการศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคน สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทุกคนได้มีบทบาทสำคัญในการทำงานได้สำเร็จ ตลอดจนให้การสนับสนุน ส่งเสริมช่วยเหลือองค์กรหรือหน่วยงานในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้เป็นองค์กรที่ใหญ่ขึ้นในการร่วมกันพัฒนา จะเห็นได้ว่าชุมชนเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วม และร่วมมือกัน ดังนั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนจึงมีความสำคัญ จะสามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเป็นไปทิศทางที่ดี และช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แบบองค์รวม ข้อเสนอแนะ 1) ควรมีการสร้างเครือข่ายในชุมชน และในการตลาด 2) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อที่จะทำให้คนในชุมชนรู้จักวิธีการทำเกษตรที่ถูกต้อง และ 3) กลุ่มควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามสื่อต่าง ๆ เพื่อที่จะทำให้คนในชุมชนได้นำผลไม้อีกหนึ่งช่องทาง ด้านชุมชน สามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความรู้ในเรื่องการทำเกษตรอย่างถูกวิธี 2) ส่งเสริมให้คนในชุมชนเปิดตลาดผลิตภัณฑ์การเกษตร และ 3) ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการปลูกผลไม้ เพื่อเป็นวัตถุดิบในการทำสินค้าในการเพิ่มราคา ด้านหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน สามารถสรุปปัจจัยออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ควรเข้ามาส่งเสริมในการพัฒนาอาชีพให้มีระบบแบบแผนที่มั่นคงมากขึ้น 2) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ควรให้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในชุมชน และภายนอกชุมชนได้รู้จักวิธีการทำเกษตรมากยิ่งขึ้น และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี ควรมีการสร้างเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็งให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2551). ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานต์ กัลป์ตินันท์. (2550). การปรับตัวเข้าสู่ระบบตลาดในธุรกิจชุมชนบ้านบึงหวาย ตำบลบึงหวาย อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชฎาพร ไชยศรี. (2552). กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน แม่บ้านเกษตรกรบ้านผาซ้อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอกุกระดิง จังหวัดเลย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ และการประเมินผล. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ณัฐพนธ์ สุกุลพงษ์. (2565). รูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ธนาวุฒิ พิมพ์กี และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. Journal of Multidisciplinary in Social Sciences, 10(1), 1-22.
- ประสิทธิ์ เฝยกลิ่น . (2557). รูปแบบการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. เทคโนโลยีสุรนารี, 8(1), 1-22.

- พีรวิชัย จิตรเพ็ชร. (2564). การบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 8(1), 39-49.
- ลำยอง ปลั่งกลาง. (2550). การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.). (2565). รายงานสถานการณ์ MSME รายเดือน. เรียกใช้เมื่อ 12 มีนาคม 2566 จาก <https://www.sme.go.th/knowledge/รายงานสถานการณ์MSMEรายเดือน>.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้ และการสื่อสาร. (2562). ตำบลท่าดี บูรณาการงานผ่านฐานทุนธรรมชาติ. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2566 จาก <https://web.codi.or.th/20190810-7086/>.

การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น ภาคใต้ กรณีศึกษา

คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังก

ตำบลพนมวังก อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง*

PERSISTENCE OF FLEXIBLE MANORA LOCAL DANCES IN THE SOUTHERN REGION:
A CASE STUDY OF MANORA BOONLONG NIMDUM GROUP
OF BAN PHANOM WANG, PHANOM WANG SUB-DISTRICT, KHUAN KHANUN
DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE

สรวิชัย บัวนุ้ย

Sorawee Buanui

ดำรงศักดิ์ โยธา

Damrongsak Yota

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

เดช ข่าน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkhaew

เชษฐา มุหะหมัด

Chettha Muhammad

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

เจียร ชูหนู*

Chian Chunu*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

*Corresponding author E-mail: chian.chu@sbss.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เพื่อศึกษาการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังก ตำบลพนมวังก อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทำการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) หัวหน้าและสมาชิกคณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ จำนวน 10 คน และ 2) ผู้สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์การแสดงมโนราห์ จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน มีเครื่องมือวิจัยในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดเก็บความรู้ให้เกิดการคงอยู่ องค์ความรู้ถูกสืบทอด และอยู่ในลักษณะของความทรงจำในตัวของนายโรง และสมาชิกภายในคณะ ในการจัดเก็บความรู้ทำให้เกิดการคงอยู่ของมโนราห์ตัวอ่อน ในส่วนใหญ่ได้รับมาจากการอธิบาย การสาธิต และการปฏิบัติของครูบุญหลง นิมดำ เป็นคนที่คอยให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ และเยาวชนที่สนใจเกี่ยวกับมโนราห์ และ 2) ความรู้ที่ยังคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการทำรามโนราห์ เช่น 1) ทำออกมา 2) ทำรำสอด และ 3) ทำแต่งตั้ง และการเพิ่มบทกลอนต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนาน และความเพลิดเพลิน ในการแสดงมโนราห์ เช่น บทกาศครู บทครูสอน และ 3) การประยุกต์และใช้ในการแสดงมโนราห์เพื่อการรักษา

ความรู้ และการเพิ่มเติมความรู้ในการแสดงมโนราห์ คือ 1) การนำท่ารำโนราห์ไปใช้ในการแสดงละครเวที 2) การนำจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการแต่งเพลงสมัยใหม่ และ 3) การนำท่ารำ และจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการออกแบบท่าเต้นสำหรับการแสดงแฟชั่นโชว์

คำสำคัญ: มโนราห์ตัวอ่อน, การคงอยู่, คณะมโนราห์ บุญหลง นิมดำ

Abstract

This study aims to study the persistence of flexible Manora local dances in the southern region in a case study of Manora Boonlong Nimdum Group of Ban Phanom Wang, Phanom Wang Sub-District, Khuan Khanun District, Phatthalung Province. The research is conducted as a qualitative study. The key informants consist of two groups: 1) The head and members of the Manora Boonlong Nimdum Group, with a total of ten persons, and 2) The supporters of Manora conservation, with a total of four persons, all informants are a total of 14 persons. The research tools employed in this study included a questionnaire, participatory observation, and descriptive analytics. The research findings indicate the following details: 1) Knowledge preservation indicates that knowledge is inherited and memorized within the head and members of the group in order to sustain the knowledge of flexible Manora. This knowledge is largely derived from the demonstrations and practices of the teacher, namely, Mr. Boonlong Nimdum, who holds value in promoting patience and discipline in dancing and teaching; 2) The enduring knowledge of Manora dance recognizes the importance of the Manora dance moves in the following details: 1) The curtain pose, 2) The Ram Sot pose, and 3) The Teng Tung pose, and adding various poems to create fun and enjoyment in the Manora performance, such as the teacher worshiping verse and teachers' teaching verse; 3) Application and use in Manora performances to maintain knowledge and increase knowledge in Manora performances, include the following details: 1) Use of Manora dance moves in stage performances, 2) Use of Manora rhythms and melodies in modern songwriting, and 3) Using Manora's dance moves and rhythms in choreography for fashion shows.

Keywords: Flexible Manora, Persistence, Manora Boonlong Nimdum Group

บทนำ

มโนราห์ (Manohra) ศิลปะการละเล่นอีกอย่างหนึ่งของชาวปักษ์ใต้ ซึ่งมีมาแต่โบราณ และเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย มโนราห์เป็นการเล่นที่นิยมกันมากทั่วภาคใต้ไม่ว่างานเทศกาล นักชัฏฤกษ์หรืองานมงคลต่าง ๆ ก็มักจะมีมโนราห์มาแสดงด้วยเสมอ มโนราห์เป็นการแสดงทำนองเดียวกับละครชาตรีที่เล่นกันแพร่หลายในภาคกลาง ที่กล่าวว่าเหมือนกัน คือ มีการรำรำ มีบทร้อง บทเจรจา และการแสดงเป็นท้องเรื่องมีพระเอกนางเอก มโนราห์เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่นิยมเล่นสืบ ทอดกันมายาวนานไม่น้อยกว่า 400 ปี หรือราวพุทธศตวรรษที่ 15 เป็นการการรำรำ และรับร้องที่งดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีดนตรีเป็นลูกเล่นรับส่งตลอดการแสดง ผู้รำมโนราห์สวมเครื่องแต่งกายที่ทำด้วยลูกปัดหลากสี มีสวมปีกหางคล้ายนก สวมเทริดทรงสูงต่อเล็บยาวทำด้วยโลหะ บทร้องกลอนสดมักโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบสรรหาคำมาให้สัมผัสกันได้อย่างฉับไว มีความหมายทั้งบทร้อง ท่ารำ และเครื่องแต่งกาย การแสดงมโนราห์เป็นที่นิยม และถือปฏิบัติแพร่หลายในชุมชนรอบ ๆ ทะเลสาบสงขลา อีกทั้งแพร่กระจายความนิยมไปตลอดสองฟากฝั่งของคาบสมุทรอินโดจีน ส่วนทางภาคใต้

ตอนล่างมีคณะมนโราห์สองภาษาที่ยังคงแสดงอยู่ในเขตสามจังหวัดภาคใต้ เลยไปถึงตอนเหนือของสหพันธรัฐมาเลเซีย ได้แก่ กลันตัน เกดาร์ ปะลิส และปีนัง มโนราห์หรือมโนราห์ เป็นศิลปะการแสดงที่นิยมทั่วไปของชาวภาคใต้ เราสามารถพบการแสดงมโนราห์ได้ในงานทั่วไปทั้งงานมงคล เช่น งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานทอดผ้าป่าสามัคคี เป็นต้น และงานอวมงคล เช่น งานศพ และนอกจากนี้แล้วยังสามารถจำแนกโอกาสที่แสดงที่ได้เป็น 2 ลักษณะ ตามลักษณะของงานที่ร่วมแสดง คือ แสดงเพื่อความบันเทิงทั่วไป และแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรมของมโนราห์โดยเฉพาะ นอกจากนี้มโนราห์ที่ใช้แสดงเพื่อความบันเทิงทั่วไปแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ 1) การแสดงมโนราห์โรงเดียว คือ การแสดงของมโนราห์คณะเดียวไม่ได้มีการแข่งขันแข่งขัน การแสดงจึงเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กล่าวเอาไว้แล้วตามลำดับ และ 2) การแสดงมโนราห์แข่ง หรือการแสดงประชันโรง เป็นการประชันของมโนราห์ 2 คณะ เพื่อเอาแพ้ชนะโดยใช้เกณฑ์ตัดสินจากผู้ชมหน้าโรง ว่าคณะไหนผู้ชมมากกว่าคณะนั้นจะชนะ การแสดงลักษณะดังกล่าว จึงเกิดความสนุกสนานเร้าใจ น่าติดตามชม ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับกลเม็ดในการแสดงของแต่ละคน ในการเรียกผู้ชมให้มาอยู่หน้าโรง ของคณะตนเองให้มากที่สุด (ฐานข้อมูลถิ่นใต้, 2561)

มโนราห์เกิดขึ้นบริเวณแหลมมลายูมาแต่ครั้งสมัยตามพรลิงค์หรือสมัยศรีวิชัย ราวพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 ซึ่งเป็นช่วงที่เมืองสทิงพระมีความเจริญสูงสุด เนื่องจากเกิดชุมชนกระจายอยู่หนาแน่นตลอดแถบชายฝั่งตะวันออก ตั้งแต่ชุมพร ไซยา ลงมาถึงกลันตัน ตรังกาฐ และเมืองต่าง ๆ ที่มีการติดต่อค้าขายเดินเรือตามชายฝั่งทะเลไปจนถึงเกาะสุมาตรา เนื่องจากสมัยก่อนต่างเป็นรัฐอิสระไม่มีเขตแดนกัน ผู้คนต่างนับถือศาสนาเดียวกัน และมีเชื้อสายเดียวกัน ทำให้ศิลปะการแสดงมีการถ่ายทอดได้ง่าย ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะระบุให้แน่ชัดว่ามโนราห์ดั้งเดิมเกิดขึ้นจากเมืองใด แต่จากตำนานมโนราห์ชาตริกกล่าวถึงการกำเนิดมโนราห์ว่า มโนราห์เกิดที่เมืองพัทลุงโบราณ (กรุงสทิงพาราณสี) ละครมโนราห์เป็นการแสดงประจำราชสำนักมาก่อน ต่อมาจึงแพร่หลายสู่ประชาชนทั่วไป ส่วนแหล่งกำเนิดน่าจะเป็นกลุ่มเมือง 12 นักษัตริย์ ตั้งแต่สมัยตามพรลิงค์ ต่อมาจึงได้แพร่หลายมากขึ้นสู่ภาคกลาง และกลายเป็นละครชาตรี สำหรับตำนานการกำเนิดมโนราห์ซึ่งจากคำบอกเล่าของผู้รู้หลายท่านกล่าวถึงตำนานการเกิดมโนราห์แตกต่างกันออกไป แต่ตำนานที่มีการกล่าวถึงกันมากที่สุด คือ ตำนานการกำเนิดมโนราห์จากคำบอกเล่าของขุนอุปถัมภ์นรากร (พุ่มเทวา) ความว่า... พระยาสาวยฟ้าฟาด มีพระมเหสีพระนามว่า พระนางศรีมาลา และมีบุตรด้วยกันพระองค์หนึ่ง นามว่านางนวลทองสำลี วันหนึ่งพระธิดาองค์ดังกล่าวทรงพระสุบิน ว่ามีเทพธิดามารายรำให้ดู จำนวน 12 ท่า โดยมีเครื่องดนตรีประโคม ได้แก่ กลอง ทับ โหม่ง นิง ปี และแตรระ จากนั้นพระนางจึงรับสั่งให้ทำ เครื่องดนตรีเพื่อใช้ประโคมตามพระสุบิน และพระนางได้นำท่ารำรำที่เห็นในพระสุบินมารายรำ ภายในปราสาทได้อย่างงดงาม จนเป็นที่ครึกครื้น และเป็นที่แปลกใจกับบรรดานางกำนัลอยู่มาวันหนึ่ง นางกำนัล ได้เก็บดอกบัวที่อยู่ในสระหน้าพระราชวังมาให้พระนางเสวย จึงทำให้พระนางทรงคร่ำครวญในขณะนั้น พระนางก็ยังคงรำรำอยู่เป็นปกติ จนพระยาสาวยฟ้าฟาดทราบ จึงตามไปทอดพระเนตรพระธิดาของพระองค์ ขณะนั้นเองพระองค์ได้สังเกตเห็นคร่ำครวญของพระธิดา จึงได้สอบถามกับพระนางว่าเหตุใดนางจึงทรงคร่ำครวญได้ทั้ง ๆ ที่ไม่มีชายคนใดสามารถเข้ามาในเขตพระราชฐานได้เลย เหตุที่พระนางทรงคร่ำครวญนั้นเป็นเพราะเสวยดอกบัวในสระหน้าพระราชวังเข้าไป แต่พระราชบิดาไม่ทรงเชื่อ และคิดว่าพระนางได้ทำเรื่องบัดสีขึ้น จึงมีรับสั่งให้ทหารต่อแพ และจับพระนางพร้อมด้วยนางกำนัล 30 คน พร้อมเสบียงลอยแพไปพร้อม ๆ กัน พระนางทรงโศกเศร้ากับการกระทำของพระบิดาเป็นอย่างยิ่ง ระหว่างทางเกิดลมพัดแรงได้พัดแพของพระนางไปติดที่เกาะซัง (ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา) และในเวลาไม่นานพระนางได้ประสูติพระโอรส และทรงสอนรำมโนราห์ให้กับพระโอรส จนเกิดความเชี่ยวชาญ และได้ทรงเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้กับพระโอรสทราบ จากนั้นพระโอรสได้โดยสารเรือไปยังเมืองของพระอัยกา เมื่อไปถึงเมืองพระโอรสทรงรำรำ และเมื่อพระอัยกาทรงทราบเรื่อง ดังกล่าว จึงปลอมตัวเพื่อไปดูมโนราห์ และสังเกตเห็นใบหน้าของพระโอรสที่เหมือนกับพระธิดาของพระองค์ เมื่อทราบถามจนแน่ใจแล้วว่าเป็นพระราชนัดดาจึงรับสั่งให้เข้าวัง จากนั้น พระยาสาวยฟ้าฟาด รับสั่งให้ทหารเดินทางไปรับพระธิดาของพระองค์กลับ แต่พระนางไม่ยอมกลับเพราะยังโศกเศร้าเสียใจกับการกระทำของ

พระบิดา ทหารจึงจับพระนางมัดขึ้นเรือมา แต่เรือไม่ทันที่ออกจากปากน้ำปรากฏว่ามีพระช่วยย่น้ำมาขวางอยู่ ทหารจึงต้องทำพิธีปราบพระเข้า จากนั้น จึงพาพระนาง และนางกำนัลกลับมาถึงพระราชวังอย่างปลอดภัย พระราชบิดาได้จัดงานเพื่อรับขวัญ โดยจัดให้มีมหรสพ 7 วัน 7 คืน ซึ่งมหรสพที่ใช้แสดงนั้นมีการรำนโนราห์อยู่ด้วย พระยาสาขายฟ้าพาดทรงพระราชทานเครื่องทรง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับเครื่องทรงของกษัตริย์ และได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ให้พระราชนัดดา ผู้ซึ่งเป็นบุตรของนางนวลทองสำลีเป็นขุนศรีศรัทธา และได้พระราชทานเครื่องต้นอัน ได้แก่ เทร็ด กำไลแขน ปิ่นแหวน สี่งวาล พาดเฉียงทั้ง 2 ข้าง ปีกนก นางแอ่น หางหงส์ สนับเพลลา ฯลฯ จากตำนานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า โนราห์เป็นเชื้อพระวงศ์ อีกทั้ง ขุนศรีศรัทธาได้สอนรำโนราห์ให้กับคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นการถ่ายทอดนาฏศิลป์การรำโนราห์จนมีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจนถึงทุกวันนี้ มีโนราห์หรือโนรำนับเป็นวัฒนธรรมของไทยประเภทที่ 3 ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (ฐานข้อมูลถิ่นใต้, 2561) “มโนราห์” การแสดงมโนราห์เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของภาคใต้ที่ผ่านกระบวนการคิดการสร้างสรรค์เพื่อแสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม และสภาพแวดล้อมท้องถิ่น รวมถึงสร้างเสน่ห์ด้วยศิลปะของท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์ การแสดงนี้มีความเป็นมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของภาคใต้ แม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลง และมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง การแสดงมโนราห์ยังคงมีความนิยมในงานประเพณี งานกำนัน และการสืบทอดสายตระกูลมโนราห์ การแสดงมโนราห์ เป็นการแสดงพื้นบ้านที่ต้องฝึกอย่างมีความเชี่ยวชาญ ผู้แสดงต้องสามารถแสดงความคิด และประพันธ์ด้วยคำพูดที่ชาญฉลาดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชม การแสดงนี้รวมถึงท่ารำ และเครื่องแต่งกายท้องถิ่น (ไชยมนู กุนอก, 2562) รวมถึงเครื่องดนตรีที่ประกอบด้วยกลอง ทับคู่ ฉิ่ง โหม่ง ปี่นอก หรือ ปี่ใน และกรับ ในปัจจุบันได้เพิ่มเครื่องดนตรีสากลเข้ามาในการแสดงอีกด้วย ในอดีตสมัยนิยมให้ผู้ชายเป็นนักแสดงในการแสดง (กฤติยา ชูสงค์ และอักษราวดี ปัทมสันติวงศ์, 2564) แต่ในปัจจุบันมีผู้หญิงเข้าร่วมการแสดงด้วยการแสดงมโนราห์เป็นการฝึกการทำเฉพาะอย่างให้ผู้ฝึกต้องมีความคล่องแคล่ว และความชำนาญในการแสดงท่าต่าง ๆ เพื่อให้ท่ารำดูต่อเนื่อง และมีความอ่อนไหวเหมือนไม่มีกระดูกในร่างกายหรือ “มโนราห์ตัวอ่อน” เป็นกระบวนการฝึกทำที่สำคัญ คือ ทำขึ้นนอนและท่าแมงมุมชักใย ทั้งสองท่านี้มีความยาก และมีกระบวนการฝึกที่ซับซ้อน และเป็นท่าที่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่สำคัญของท่ารำ ผู้แสดงสามารถนำท่าเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการแสดงในขั้นตอนต่าง ๆ ของการรำชุดอื่น ๆ อีกด้วย โดยผู้แสดงจะเรียบเรียง และดัดแปลงท่ารำเหล่านี้ให้เหมาะสมกับการแสดงแต่ละครั้ง ทั้งนี้ การรำนโนราห์ยังคงความนิยม และยังมีการแสดงในงานประเพณี งานกำนัน และการสืบทอดสายตระกูลมโนราห์ เป็นต้น (กฤติยา ชูสงค์ และอักษราวดี ปัทมสันติวงศ์, 2564) การแสดงนี้มีความยาวนานในประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของภาคใต้ แม้ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลง และมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามามีส่วนร่วม การแสดงมโนราห์ยังคงเป็นส่วนสำคัญของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น (จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ, 2560) ผู้แสดงต้องมีความคล่องแคล่ว และความชำนาญในการแสดงท่าต่าง ๆ เพื่อสร้างความบันเทิงใจให้กับผู้ชม (วชิราภรณ์ ชนะศรี และคณะ, 2562) มโนราห์จึงถือเป็นทุนทางสังคมของชุมชนที่มีความเชื่อ ความศรัทธาค่านิยม เชื่อมโยงผูกสายสัมพันธ์คนทั้งปวงเกิดมโนราห์เข้าด้วยกันให้เกิดความคิด ความผูกพัน ความเข้าใจ ความรัก ความศรัทธาที่ถูกบ่มเพาะโดยไม่รู้สีกตัวจนฝังรากลึกที่สืบทอดกลายเป็นพิธีกรรม เห็นได้ว่า ศิลปินได้ใช้การแสดงมโนราห์เป็นเครื่องแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อความต้องการของสังคม และต่อปัญหาสังคมมโนราห์จึงอาจนับได้ว่าเป็นส่วนประกอบหนึ่งของประวัติศาสตร์สังคมการอนุรักษ์มโนราห์ จึงมีความสำคัญ และมีคุณค่าอย่างยิ่ง (วงษ์สิริ เรื่องศรี, 2563)

สำหรับพื้นที่ชุมชนบ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง มโนราห์เป็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะในจังหวัดพัทลุง ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นแหล่งกำเนิดของมโนราห์ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นศิลปะการแสดงที่สืบทอดกันมาช้านาน มีความผูกพันกับความเป็นอยู่ของผู้คนในเครือญาติ และชุมชน โดยมีความผูกพันกับความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนบ้านพนมวังค์ จังหวัดพัทลุง ในหลาย ๆ ด้าน คือ 1) ความผูกพันทางด้านความเชื่อ 1.1) ชาวบ้านในชุมชนเชื่อว่ามโนราห์เป็นศิลปะที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เชื่อมโยง

กับสิ่งเหนือธรรมชาติ มีการใช้มนตราในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น พิธีขอฝน พิธีแก้บน และพิธีกรรมเกี่ยวกับความเจ็บป่วย 2) ความผูกพันทางด้านสังคม 2.1) มโนราห์เป็นศิลปะการแสดงที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ และความสามัคคีในชุมชน 2.2) มีการจัดแสดงมโนราห์ในงานเทศกาลต่าง ๆ งานบุญ และงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ และ 2.3) มโนราห์ช่วยสร้างความบันเทิง และความสุขให้กับคนในชุมชน 3) ความผูกพันทางด้านเศรษฐกิจ 3.1) มีการจ้างคณะมโนราห์มาแสดงในงานต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับคณะ และ 3.2) มีการจำหน่ายสินค้าที่ระลึกเกี่ยวกับมโนราห์ เช่น เสื้อผ้า เครื่องประดับ และของที่ระลึกต่าง ๆ 4) ความผูกพันทางด้านวัฒนธรรม 4.1) มโนราห์เป็นศิลปะการแสดงที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น 4.2) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน และ 4.3) ช่วยรักษา และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (เดโช แสงจันทร์ และคณะ, 2562) ลักษณะการรำมโนราห์ตัวอ่อน เป็นการฝึกฝน และมีเทคนิคการถ่ายทอดถึงความพร้อมของร่างกาย ได้แก่ การดัดตัว ที่จะต้องฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอทุกวัน เพื่อให้กล้ามเนื้อ และเส้นเอ็นมีความยืดหยุ่น ทั้งนี้ เพื่อให้ร่างกายเกิดการยืดหยุ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อความปลอดภัยของผู้ฝึก เช่นเดียวกับ “คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ” ที่มีการรำมโนราห์ที่มีความเชื่อ ความศรัทธาค่านิยมเชื่อมโยงผูกสายสัมพันธ์คนที่นับถือมโนราห์เข้าด้วยกันให้เกิดความคิด ความผูกพัน ความเข้าใจ ความรัก ความศรัทธาของคนในชุมชน (วิระเดช ทองคำ และกมล เสวตสมบูรณ์, 2560)

ดังนั้น จึงศึกษาเรื่อง การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เพื่อศึกษาการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ ตามหลักขนบธรรมเนียมที่สืบทอดกันมาจากรบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง ได้เห็นเอกลักษณ์ และความเป็นพิเศษของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย และมีส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยง และความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นแหล่งรายได้สำหรับนักแสดง และชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาศาสตร์ และการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 2 กลุ่ม รวมจำนวน 14 คน ประกอบด้วย

1. กลุ่มที่ 1 หัวหน้า และสมาชิกคณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ ในพื้นที่ชุมชนบ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เลือกเจาะจงเนื่องจากสืบเชื้อสายการแสดงมโนราห์ และมีปฏิภาณไหวพริบในการแสดง มีความสามารถ และชำนาญในการทำพิธีกรรมมโนราห์โรงครูทำงานร่วมกันมากกว่า 10 ปี จำนวน 10 คน ได้แก่ 1) นายบุญหลง นิมดำ (หัวหน้าคณะ) 2) นายกฤตเมธ ศรีคงแก้ว (นางรำ) 3) นางสาวภัณทิรา ศรีคงแก้ว (นางรำ) 4) นางสาวจิราภา ทองประศรี (นางรำ) 5) นางสาวแพรวดา ฉายฉันท (นางรำ) 6) นายการุณ โยธา (ลูกคู่) 7) นายอภิวัฒน์ ศรีสวด (ลูกคู่) 8) นายสกุลศักดิ์ โยธา (ลูกคู่) 9) เด็กชายคณฐนันท์ สีคงแก้ว (ลูกคู่) และ 10) เด็กชายศุภกร ทองประศรี (ลูกคู่) เพื่อศึกษาข้อมูลประเด็นการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น

2. กลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์การแสดงมโนราห์ คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ ชุมชนบ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง จำนวน 4 คน คือ 1) นายจิตร ปานสงค์ (ผู้ใหญ่บ้าน) 2) นางนางนี้ สังข์สาป (ครูหมอมโนราห์) 3) นางลิบ เมืองแก้ว (ที่ปรึกษา) และ 4) นายคุณากร ชูสง (ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทุ่งชิงหิ้ง) เพื่อศึกษาข้อมูลประเด็นการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยอาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัย และผลการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเป็นแนวทางตามประเด็นการศึกษา

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และตอนที่ 3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องข้อเสนอแนะ

2.2 แบบบันทึกสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ในประเด็นด้านการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

3. นำแบบเครื่องมือสร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อตรวจสอบด้านเนื้อหา และความถูกต้อง

4. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นที่ได้รับการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมเก็บข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้รับจากสารหนังสือ บทความ และสื่อสารสนเทศ ตลอดจนถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการศึกษาเอกสาร (ศิริมา จุลนวล, 2558)

4.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

4.1.3 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วม

4.1.4 ผู้วิจัยกำหนดนัดวันเวลา และสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลถอดเทป และตรวจสอบความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลทั้งจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มาเรียบเรียงแล้ววิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การจัดเก็บความรู้ให้เกิดการคงอยู่ องค์ความรู้ถูกสืบทอด และอยู่ในลักษณะของความทรงจำในตัวของนายโรง และสมาชิกภายในคณะ ในการจัดเก็บความรู้ที่ทำให้เกิดการคงอยู่ของมโนราห์ตัวอ่อนในส่วนใหญ่ได้รับมาจากการอธิบาย การสาธิตและการปฏิบัติของครูบุญหลง นิมดำ เป็นคนที่คอยให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ และเยาวชนที่สนใจเกี่ยวกับมโนราห์ และสั่งสอนให้เป็นคนที่มีความอดทนมีวินัยในการรำ และฝึกสอน

มีความรู้วิชาติดตัว นำความรู้ และความสามารถให้แก่คนในชุมชนหรือคนในสังคมให้เกิดการยอมรับในเรื่องของมโนราห์ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และมนุษย์

2. ความรู้ที่ยังคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการทำรำมโนราห์ เช่น 1) ทำออกมาแล้ว ผู้แสดงจะต้องนั่งชันเข่า ตั้งวงคล้ายโอบกอดของใหญ่ พร้อมลุกขึ้น แล้วเอามือทั้งสองมาประกบกัน ปลายนิ้วชี้ลงล่าง แล้วเริ่มก้าวอย่างสามชุกเป็นวงกลมรอบเวที 2) ทำรำสอด การตั้งวงรำคล้ายมโนราห์จริง แต่จะเป็นการพลิกเอาฝ่ามือเข้าด้านใน สลับออกไปข้างนอก แล้วเอาหัวแม่มือ และข้อมือหลักลงล่าง และ 3) ทำแต่งตั้ง เป็นการโค้งคำนับหนึ่งครั้งแล้วก็เอามือข้างหนึ่งไปข้างหลังอีกมือไว้ ข้างหน้าระดับเอว ก้มตัวเล็กน้อยพร้อมเดินวงตามจังหวะดนตรี บ้างก็เปลี่ยนมือทำท่ารำ สอดไปเรื่อย ๆ เป็นต้น นอกจากนำไปเผยแพร่การแสดงมโนราห์แล้ว ยังสามารถมีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนด้านการรำของมโนราห์ในท้องถิ่นไว้ให้คงอยู่ และมีการเพิ่มบทกลอนต่าง ๆ ในการแสดงมโนราห์มากขึ้นเพื่อให้ข้อคิด หลักธรรม ได้รับความสนุกสนาน และเพลิดเพลินในการแสดงมโนราห์ เช่น

บทกาศครู บทครูสอน

สำนวนที่ 1

“ลงเอยลงโรง	ไม้กลวงเป็นโพรงโคนง่าย
ข้างต้นทำฟันได้	ข้างปลายทำงอนไถ”

สำนวนที่ 2

“ครูเอยครูสอน	ล้างพร้าวเสียก่อนต่อเฉียงหนูน”
“ครูเอยครูสอน	กินของหวานก่อนกินของขาว”
“คุณเอยคุณครู	คลึงลูกหนูตามหัวนา”
“ครูสอนให้แก่ชายพุก	ครูสอนให้ยกสองขา”

และนำเอาไปสานต่อให้กับคนในชุมชนหรือคนที่ยังไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับมโนราห์เพื่อให้บุคคลอื่น ๆ ได้ทราบ และเพื่อเป็นความรู้ใหม่ ๆ แก่การนำไปปฏิบัติแนวทางการคงอยู่ของมโนราห์

3. การประยุกต์ และใช้ในการแสดงมโนราห์ ทำรำหรือกระบวนการทำรำมโนราห์ที่สามารถนำมาดัดแปลงเป็นความคิด คือ 1) การปรับเปลี่ยนท่ารำ 1.1) ปรับเปลี่ยนท่ารำให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเรื่องราวของการแสดง 1.2) เพิ่มหรือลดท่ารำบางท่าเพื่อให้การแสดงมีความกระชับ และน่าสนใจยิ่งขึ้น และ 1.3) ผสมผสานท่ารำมโนราห์กับท่ารำประเภทอื่น ๆ เพื่อสร้างความแปลกใหม่ และความหลากหลายให้กับการแสดง 2) การปรับเปลี่ยนจังหวะท่วงทำนองของลูกคู่รับ 2.1) ปรับเปลี่ยนจังหวะ และท่วงทำนองให้สอดคล้องกับเนื้อหาและอารมณ์ของการแสดง 2.2) เพิ่มหรือลดเครื่องดนตรีบางชนิดเพื่อสร้างบรรยากาศ และความรู้สึที่แตกต่างกัน และ 2.3) ผสมผสานจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์กับจังหวะท่วงทำนองประเภทอื่น ๆ เพื่อสร้างความแปลกใหม่ และความหลากหลายให้กับการแสดง การปรับเปลี่ยนเหล่านี้ช่วยให้การแสดงมโนราห์มีความน่าสนใจ และดึงดูดใจผู้ชมมากยิ่งขึ้น โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ และความเป็นมโนราห์เอาไว้ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ การนำท่ารำมโนราห์ไปใช้ในการแสดงละครเวที โดยผสมผสานกับท่ารำประเภทอื่น ๆ เช่น บัลเลต์ หรือคอนเทมโพรารี การนำจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการแต่งเพลงสมัยใหม่ โดยผสมผสานกับจังหวะท่วงทำนองประเภทอื่น ๆ เช่น ป๊อป หรือร็อก และการนำท่ารำ และจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการออกแบบท่าเต้นสำหรับการแสดงแฟชั่นโชว์ การประยุกต์ใช้ท่ารำหรือกระบวนการทำรำมโนราห์ในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยให้มโนราห์เป็นศิลปะการแสดงที่มีความร่วมสมัย และสามารถเข้าถึงผู้ชมได้หลากหลายยิ่งขึ้น ความสำเร็จในการแสดงบรรเลงดนตรีมีเครื่องดนตรีสากลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ทันตามยุคสมัยปัจจุบัน และกาลเวลา

ที่มีการปรับเปลี่ยน ชัดเกล้าให้พลวัตคู่ขนานกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดการตกผลึกเป็นวัฒนธรรมทางภูมิปัญญา และก่อให้เกิดความคิด ความผูกพัน ความเข้าใจ ความรัก และความศรัทธา

ภาพที่ 1 สอนรำให้แก่เยาวชน

ภาพที่ 2 ให้ความรู้และการสาธิตการปฏิบัติแก่เยาวชน

ภาพที่ 3 สื่อการสัมภาษณ์คณะมนตรีของอาจารย์บุญหลง นิมดำ

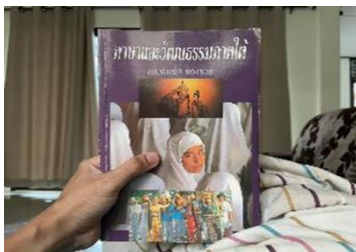
ภาพที่ 4 การแสดงมโนราห์ในงานขึ้นบ้านใหม่

ภาพที่ 5 ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำลูกปัดมโนราห์นำมาจำหน่าย

ภาพที่ 6 หลาววัฒนธรรมมโนราห์ออนไลน์

ภาพที่ 7 ตำราภาษา และวัฒนธรรมภาคใต้

ภาพที่ 8 ศึกษาหาข้อมูลทีอินเทอร์เน็ตหรือ YouTube

ภาพที่ 9 การแสดงมโนราห์ โดยสื่อจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 สี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมนตรีบุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังค์ ตำบลพนมวังค์ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การจัดเก็บความรู้ให้เกิดการคงอยู่ของมโนราห์ ในอดีตจะได้ความรู้มาจากเล่าสู่กันฟัง จากรุ่นสู่รุ่น มาจากบรรพบุรุษ พัฒนาการสืบทอดมาอย่างยาวนาน มีความเชื่อในเรื่องการบน และการแทนที่เกี่ยวกับมโนราห์ โดยเชื่อว่าสามารถบนบานขอความช่วยเหลือจากครุหมอมโนราห์ในเรื่องต่าง ๆ ได้ และนำเผยแพร่ให้แก่ลูกศิษย์หรือคนในคณะมโนราห์ ได้สืบทอดต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ อนุกุลวรรณะ และคณะ ที่พบว่า การแบ่งปันความรู้ ขยายผลการเรียนรู้ ขยายแนวคิด ให้กับผู้อื่น เพื่อการสืบทอดแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ของชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองต้นแบบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นควรเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอน

โดยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองมุ่งเน้นการสร้างความรู้จากการปฏิบัติจริง (จุฑามาศ อนุกุลวรรธกะ และคณะ, 2564)

ในขณะที่ความรู้ที่ยังคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ ในปัจจุบัน มโนราห์ได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำรำพื้นฐานทั้งหมด 12 ท่า เพื่อให้ผู้ชมได้รับความเพลิดเพลินทั้งข้อคิด สุภาพศีล หลักธรรม และจริยธรรม โดยไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรือล้าเบื่อ และสามารถนำข้อคิดเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งในการประกอบพิธีกรรม และการดำเนินชีวิตทั่วไป แม้ว่ามโนราห์จะมีการปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรม และสังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังคงรักษาแก่นแท้ และประโยชน์ในการถ่ายทอดข้อคิด และหลักธรรมไว้เช่นเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดา จันทรสุวรรณ และคณะ ที่พบว่า การเคลื่อนไหวร่างกายในการปฏิบัติท่ารำลักษณะเดียวกับการรำไทย เช่น ตั้งวง จีบเอียงศีรษะ ก้าวหน้า ก้าวข้าง ยกหน้า ยกข้าง กระดกหลัง นั่งคุกเข่า กระบวนท่ารำของ มโนราห์ทั้ง 3 คณะ คือ 1) คณะมโนราห์น้อม คงเกลี้ยง 2) คณะมโนราห์วิชา ศุภศรีสะอาด และ 3) คณะมโนราห์ห้วน คงดำ ปฏิบัติกระบวนท่ารำ โดยการตีท่าให้สอดคล้องกับบทร้องตามที่สืบทอดมาจากสาย ตระกูลที่ได้รับถ่ายทอดมา และมีการประดิษฐ์กระบวนท่ารำเพิ่มเติม เพื่อสื่อความหมายตามบทร้อง ตามความสามารถ และความคิดของตน (จินดา จันทรสุวรรณ และคณะ, 2561)

นอกจากนี้ มีการประยุกต์นำเอาไปใช้ในการแสดงมโนราห์ ท่ารำหรือกระบวนท่ารำที่สามารถนำมาดัดแปลงเป็นความคิด ความสร้างสรรค์ จังหวะท่วงทำนองของลูกคู่รับ คือ 1) การปรับเปลี่ยนท่ารำ 1.1) ปรับเปลี่ยนท่ารำให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และเรื่องราวของการแสดง 1.2) เพิ่มหรือลดท่ารำบางท่าเพื่อให้การแสดงมีความกระชับ และน่าสนใจยิ่งขึ้น และ 1.3) ผสมผสานท่ารำมโนราห์กับท่ารำประเภทอื่น ๆ เพื่อสร้างความแปลกใหม่ และความหลากหลายให้กับการแสดง 2) การปรับเปลี่ยนจังหวะท่วงทำนองของลูกคู่รับ 2.1) ปรับเปลี่ยนจังหวะและท่วงทำนองให้สอดคล้องกับเนื้อหา และอารมณ์ของการแสดง 2.2) เพิ่มหรือลดเครื่องดนตรีบางชนิดเพื่อสร้างบรรยากาศ และความรู้สึกที่แตกต่างกัน และ 2.3) ผสมผสานจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์กับจังหวะท่วงทำนองประเภทอื่น ๆ เพื่อสร้างความแปลกใหม่ และความหลากหลายให้กับการแสดง การปรับเปลี่ยนเหล่านี้ช่วยให้การแสดงมโนราห์มีความน่าสนใจ และดึงดูดใจผู้ชมมากยิ่งขึ้น โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ และความเป็นมโนราห์เอาไว้ ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ การนำท่ารำมโนราห์ไปใช้ในการแสดงละครเวที โดยผสมผสานกับท่ารำประเภทอื่น ๆ เช่น บัลเลต หรือคอนเทมโพรารี การนำจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการแต่งเพลงสมัยใหม่ โดยผสมผสานกับจังหวะท่วงทำนองประเภทอื่น ๆ เช่น ป๊อป หรือร็อก และการนำท่ารำและจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการออกแบบท่าเต้นสำหรับการแสดงแฟชั่นโชว์ การประยุกต์ใช้ท่ารำหรือกระบวนท่ารำมโนราห์ในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ ช่วยให้มีมโนราห์เป็นศิลปะการแสดงที่มีความร่วมสมัย และสามารถเข้าถึงผู้ชมได้หลากหลายยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการรำมโนราห์ ในการใช้การเคลื่อนไหวของร่างกายเพื่อประกอบท่ารำ ทำให้เกิดการสร้างความจินตนาการในความคิดของผู้ชมการแสดงมโนราห์ ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของมโนราห์ คือ การนำดนตรีสากลมาเพิ่มในการแสดงมโนราห์ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานในการรับชม มีทั้งจังหวะช้า และเร็วตามความเหมาะสมของการแสดงนั้น ๆ มีจังหวะ และทำนองที่สนุกสนานขึ้น ทำให้ผู้ชมรู้สึกไม่เบื่อหน่าย มีความสนใจมากขึ้น ไม่่วงนอนต่อการรับชมมโนราห์สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโภชน์ เกตุแก้ว และคณะ ที่พบว่า การรำมโนราห์ทำบทนั้นลักษณะของการใช้ท่าทางประกอบการร้อง และท่วงทำนองของดนตรีให้สอดคล้องสัมพันธ์เป็นเนื้อเดียวกันนั้นถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการ รำมโนราห์ทำบท ลักษณะของการใช้ท่ารำในแต่ละครั้งแต่ละงานจะมีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทของพื้นที่ โดยผู้รำจะใช้ลักษณะท่ารำเพื่อแสดงออกถึงวัตถุ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ และอารมณ์ตามบทร้อง (สมโภชน์ เกตุแก้ว และคณะ, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น ภาคใต้

กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวัง ตำบลพนมวัง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

ภาพที่ 10 การประยุกต์ และใช้ในการแสดงมโนราห์

จากภาพที่ 10 การคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่น ภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวัง ตำบลพนมวัง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ 1) การจัดเก็บความรู้ให้เกิดการคงอยู่ องค์ความรู้ถูกสืบทอด และอยู่ในลักษณะของความทรงจำในตัวของนายโรง และสมาชิกภายในคณะ ในการจัดเก็บความรู้ที่ทำให้เกิดการคงอยู่ของมโนราห์ตัวอ่อน ในส่วนใหญ่ได้มาจากการอธิบาย การสาธิต และการปฏิบัติของครู 2) ความรู้ที่ยังคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการทำร่ำมโนราห์ นอกจากนำไปเผยแพร่การแสดงมโนราห์แล้ว ยังสามารถมีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนด้านการรำของมโนราห์ในท้องถิ่นได้ ให้คงอยู่ และมีการเพิ่มบทกลอนต่าง ๆ ในการแสดงมโนราห์มากขึ้นเพื่อให้ข้อคิด หลักธรรม ได้ความสนุกสนาน และเพลิดเพลินในการแสดงมโนราห์ และ 3) การประยุกต์ และใช้ในการแสดงมโนราห์ ทำร่ำหรือกระบวนการทำร่ำมโนราห์ที่สามารถนำมาดัดแปลงเป็นความคิด การประยุกต์ใช้ทำร่ำหรือกระบวนการทำร่ำมโนราห์ในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยให้มโนราห์เป็นศิลปะการแสดงที่มีความร่วมสมัย และสามารถเข้าถึงผู้ชมได้หลากหลายยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ ต้องมีการนำหลักคุณธรรม และจริยธรรมเข้าไปสอดแทรกในการแสดงต่าง ๆ และการนำบทกลอนที่ก่อให้เกิดความคิดที่มีคุณธรรมเพื่อปลูกฝังในด้านจิตใจหรือข้อคิดให้กับผู้ฟังได้มากขึ้น ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดเก็บความรู้ให้เกิดการคงอยู่ องค์ความรู้ถูกสืบทอด และอยู่ในลักษณะของความทรงจำในตัวของนายโรง และสมาชิกภายในคณะ ในการจัดเก็บความรู้ที่ทำให้เกิดการคงอยู่ของมโนราห์ตัวอ่อน ในส่วนใหญ่ได้มาจากการอธิบาย การสาธิตและการปฏิบัติของครูบุญหลง นิมดำ เป็นคนที่คอยให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ และเยาวชนที่สนใจเกี่ยวกับมโนราห์ 2) ความรู้ที่ยังคงอยู่ของการแสดงมโนราห์ เล็งเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการทำร่ำมโนราห์ เช่น ทำออกมา่น ทำร่ำสอด ทำแต่งตั้ง และการเพิ่มบทกลอนต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนาน

และความเพลิดเพลินในการแสดงมโนราห์ เช่น บทกาศครู บทครูสอน และ 3) การประยุกต์และใช้ในการแสดงมโนราห์เพื่อการรักษาความรู้ และการเพิ่มเติมความรู้ในการแสดงมโนราห์ คือ 3.1) การนำท่ารำมโนราห์ไปใช้ในการแสดงละครเวที 3.2) การนำจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการแต่งเพลงสมัยใหม่ และ 3.3) การนำท่ารำ และจังหวะท่วงทำนองของมโนราห์ไปใช้ในการออกแบบท่าเต้นสำหรับการแสดงแฟชั่นโชว์ ข้อเสนอแนะต่อชุมชน คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ ควรถ่ายทอดความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติโดยทำเป็นสื่อความรู้ เช่น หนังสือ หรือสื่อวีดิทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้การแสดงมโนราห์เป็นสิ่งที่คนทั่วไปเข้าถึงได้ และเพื่อรักษาไม่ให้ศิลปะการแสดงนี้หายสาบสูญไปพร้อมกับตัวของนักแสดง ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กร และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุน 1) จัดงานเทศกาลหรือกิจกรรมเกี่ยวกับมโนราห์ เพื่อเผยแพร่ และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับศิลปะการแสดงนี้ 2) จัดการประกวดหรือการแข่งขันมโนราห์ เพื่อส่งเสริมให้เยาวชน และคนรุ่นใหม่สนใจ และมีส่วนร่วมในการสืบทอดมโนราห์ 3) จัดการอบรมหรือเวิร์คช็อปเกี่ยวกับมโนราห์ เพื่อให้ความรู้ และทักษะแก่เยาวชน และผู้ที่สนใจ 4) สนับสนุนการจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มอนุรักษ์มโนราห์ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และชุมชนต่าง ๆ 5) จัดทำสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับมโนราห์ เพื่อให้นักเรียน และนักศึกษาได้เรียนรู้ และเข้าใจศิลปะการแสดงนี้ ด้านการสนับสนุนทางการเงิน 1) จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนคณะมโนราห์ในการจัดแสดง และการฝึกซ้อม 2) ให้ทุนการศึกษาหรือเงินช่วยเหลือแก่เยาวชน และคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเรียนรู้ และสืบทอดมโนราห์ 3) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาโนราห์ด้านการสนับสนุนทางนโยบาย 1) กำหนดให้มโนราห์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ต้องอนุรักษ์ และส่งเสริม 2) ออกกฎหมายหรือข้อบังคับเพื่อคุ้มครอง และสนับสนุนการแสดงมโนราห์ 3) จัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงในการอนุรักษ์ และพัฒนาโนราห์ ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังก์ ตำบลพนมวังก์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ควรศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาท่ารำมโนราห์ตัวอ่อนท้องถิ่นภาคใต้ กรณีศึกษา คณะมโนราห์บุญหลง นิมดำ บ้านพนมวังก์ ตำบลพนมวังก์ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบการแสดงมโนราห์ตัวอ่อนของศิลปินที่ยังเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปในกลวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้อันเป็นภูมิปัญญา เพื่อการอนุรักษ์ การสืบสาน การเผยแพร่ และการพัฒนาสู่ระดับประชาคมอาเซียนบนพื้นฐานอันเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา ชูสงค์ และอักษราวดี ปัทมสันติวงศ์. (2564). ระเบิดดอกพะยอม: การสร้างสรรค์ผลงานการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ดอกไม้ประจำจังหวัดพัทลุง ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. วารสารวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 13(1), 41-55.
- จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ. (2560). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการอนุรักษ์ และการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน. วารสารนิติศาสตร์ และสังคมท้องถิ่น, 1(1), 135-169.
- จินดา จันทรสุวรรณ และคณะ. (2561). การวิเคราะห์กระบวนการทำรำในพิธีครอบเทริดมโนราห์. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, 2(พิเศษ), 83-96.
- จุฑามาศ อนุกุลวรรธนะ และคณะ. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองชุมชนต้นแบบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา, 9(2), 23-40.
- ไชยมนู กุนอก. (2562). การบริหารจัดการบนฐานความร่วมมือ: ฐานรากนวัตกรรมท้องถิ่น. วารสารการเมืองการปกครอง, 9(3), 249-152.

- ฐานข้อมูลถิ่นใต้. (2561). ประวัติความเป็นมา/แหล่งกำเนิด. เรียกใช้เมื่อ 2 กันยายน 2566 จาก <https://clib.psu.ac.th/southerninfo/content/2/bae72ee9>
- เดโช แสงจันทร์ และคณะ. (2562). วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าเชิงสัณฐานวิทยาในปรัชญาหลังนวยคอมองผ่านการแสดงมโนราห์โรงครูภาคใต้ประเทศไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(2), 530-547.
- วงศ์สิริ เรืองศรี. (2563). มโนราห์บนฐานการจัดการวัฒนธรรมร่วม: มโนราห์เต็ม เมืองตรัง. วารสารสังคมศาสตร์ และวัฒนธรรม, 4(2), 12-27.
- วชิราภรณ์ ชนะศรี และคณะ. (2562). มโนราห์ตัวอ่อน: กรณีศึกษามโนราห์จำเรียง ชาญณรงค์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 15(2), 214-229.
- วิระเดช ทองคำ และกมล เสวตสมบูรณ์. (2560). การบริหารจัดการด้วยระบบเครือข่ายเพื่อสร้างความซื่อสัตย์ต่อคณะมโนราห์ในจังหวัดพัทลุง. อินทนิลทักษิณสาร, 12(2), 73-87.
- ศิริมา จุลนวล. (2558). การศึกษาศิลปะการแสดงมโนราห์เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในที่อยู่อาศัย. วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 6(2), 120-132.
- สมโภชน์ เกตุแก้ว และคณะ. (2559). กลวิธีการรำนโนราห์ท่าบ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 12(1), 174-196.

การศึกษาความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื้อเข้มข้น สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์*

A STUDY OF OPINIONS ON THE INNOVATIVE MODEL TO PROMOTE LEARNING OF THE HOME LOAN DEEP DIVE COURSE FOR REAL ESTATE BUSINESS OPERATORS

กฤษฎา ฉิมพลีวัฒน์*

Kritsada Chimpleewat*

อรรถเดช สรสุชาติ

Attadate Sorasuchat

วิทยาลัยชุมชนระนอง

Ranong Community College, Thailand

*Corresponding author E-mail: kritsadarx2529@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื้อเข้มข้น 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื้อเข้มข้นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนทั่วไป จำนวน 500 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ การสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยแบ่งตามภูมิภาค การสุ่มแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติให้เป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื้อเข้มข้นเป็นหลักสูตรที่ถูกสร้างสรรค์มาโดยเฉพาะไม่มีที่ใดจัดทำมาก่อน โดยในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.63$ และมีความคิดเห็นว่าการออกแบบสื่อการเรียนการสอนมีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใครอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.71$ อีกทั้ง มีความคิดเห็นว่าการรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการเงินต่าง ๆ มาจัดทำหมวดหมู่เพื่อใช้ในการเรียนการสอนยังไม่เคยมีหลักสูตรไหนทำมาก่อนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน $\bar{X} = 4.69$ 2) กลุ่มตัวอย่างซึ่งมีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิภาคที่อยู่อาศัย ประสบการณ์เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ และรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื้อเข้มข้นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: รูปแบบนวัตกรรม, นวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้, ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

Abstract

The purposes of this article were to 1) study opinion level on the innovative form to promote learning in the Home Loan Deep Dive course 2) compare the respondents' opinions on the Home Loan Deep Dive course classified by personal factors. It was quantitative research.

The sample group was 500 samples of the general public using a multi-step sampling method, including stratified random sampling, purposive sampling and simple randomization, the research tool was a questionnaire. Data is collected through an online system. Data is analyzed using descriptive statistical methods, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested with a t-test. One-way analysis of variance the analysis of other suggestions was carried out with a descriptive content analysis. The results of the study found that 1) The sample group thought the Home Loan Deep Dive-Intensive Loan course was a specially created course that had not been prepared anywhere before by the highest-level $\bar{X} = 4.63$, and they thought that the design of teaching media was novel and unique at the highest level $\bar{X} = 4.71$. In addition, they thought that collecting relevant content from various financial institutions and categorizing them for use in teaching had never been done before in any curriculum at the highest level $\bar{X} = 4.69$. 2) The sample group had differing personal factors, including gender, age, education, region of residence, real estate experience, and income. Despite these differences, there were no differing opinions on the Home Loan Deep Dive course.

Keywords: Innovation Form, Innovation Promote Learning, Learning Management, Real Estate Business Operators

บทนำ

ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ คิดเป็นร้อยละ 8.00 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP โดยธุรกิจดังกล่าวมีเม็ดเงินหมุนเวียนและจ้างงานมาก มีการลงทุนสูง ประการสำคัญคือ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เชื่อมโยงกับธุรกิจอื่นอีกหลายประเภท เช่น ธุรกิจก่อสร้าง ร้านค้าวัสดุก่อสร้างเฟอร์นิเจอร์ อุปกรณ์ตกแต่งบ้าน สถาบันการเงิน ฯลฯ กล่าวคือ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีความสำคัญต่อการจ้างงานและเชื่อมโยงกับความเป็นไปของธุรกิจหลายประเภท (สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล, 2564) โดยเฉพาะกับสถาบันการเงิน การดำเนินธุรกรรมของสถาบันการเงินในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ยังมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความคล่องตัวเกิดการลงทุนการจ้างงานในภาคการผลิตมากยิ่งขึ้น และภาคประชาชนของประเทศก็มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น

การก้าวเข้าสู่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นความท้าทาย และต้องอาศัยความรู้ที่เกี่ยวข้องหลายลักษณะ ทั้งความรู้ด้านการคำนวณ ความรู้ด้านสถิติในการประเมินความเป็นไปได้ต่าง ๆ รวมทั้งทักษะในหลายด้าน ดังนั้นผู้ที่มีความประสงค์จะก้าวเข้าสู่แวดวงธุรกิจอสังหาริมทรัพย์จึงต้องพัฒนาตนเองเสมอ โดยการหาความรู้อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์การตลาด ความรู้เกี่ยวกับการขอสินเชื่อจากธนาคารต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ในเชิงคณิตศาสตร์ และสถิติ ในปัจจุบันการแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์สามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ อาทิ การศึกษาจากหนังสือ ตำรา การสอบถามจากผู้รู้ เช่น เจ้าหน้าที่สินเชื่อของธนาคาร หรือผู้ที่ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และการลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ส่วนใหญ่จะเป็นแบบจัดการเรียนการสอนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะเฟสบุ๊กซึ่งในปัจจุบันมีเป็นจำนวนหลากหลายหลักสูตร อาทิ หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น หลักสูตรการวิเคราะห์สินเชื่อรายหน้าอสังหาแบบเจาะลึก และหลักสูตรผู้หญิงสร้างบ้านขายเป็นต้น ซึ่งหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เกิดจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการนำเสนอที่แตกต่างจากการเรียนการสอนทั่วไป และส่วนใหญ่เกิดจากการนำเอาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องบวกกับสิ่งที่เรียนรู้มาสร้างเนื้อหาหรือหลักสูตร และเนื่องจากการเป็นารเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์

หรือนำไปใช้เพื่อการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ดังนั้น รูปแบบการสอน เนื้อหาที่ใช้สอนต้องมีความแตกต่าง และมีความเฉพาะตัว หรือแม้กระทั่งการออกแบบสื่อที่ใช้สอนต้องผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ กระทั่งการกำหนดสีสันท่อความ หรือรูปแบบข้อความในสื่อที่ใช้สอน การกำหนดกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สอนอย่างชัดเจน การนำเอาสูตรคำนวณเกี่ยวกับสินเชื่อต่าง ๆ มาประยุกต์รวมกันเพื่อเกิดเป็นสูตรลัด จึงถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้สอนเช่นกัน

การได้ศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา พบว่า หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น เป็นหลักสูตรที่มีความแปลกทั้งในด้านรูปแบบการสอน เนื้อหาและสื่อที่ใช้สอน ซึ่งพบว่ามีความเฉพาะตัวอย่างมาก มีการนำเอาความรู้ด้านการคำนวณสินเชื่อโดยทั่วไปแล้วนำมาสร้างเป็นสูตรลัด หรือแม้กระทั่งการรวบรวมข้อมูล เงื่อนไขการขอสินเชื่อของแต่ละธนาคารมาไว้แล้วจัดทำเป็นกลุ่มไว้ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ และจดจำจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom, B. S. et al. กล่าวว่า การเรียนรู้ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง (Bloom, B. S. et al., 1956) ซึ่งหลักสูตร Home Loan Deep Dive สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ เหล่านั้นไปประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยวิธีการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น เป็นหลักสูตรที่มีวิธีการ และวิธีการที่แปลกใหม่ การออกแบบสื่อการสอน เช่น สไลด์ในการนำเสนอ มีความโปร่งดูแล้วสบายตา สร้างการเรียนรู้และจดจำได้ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดจากการออกแบบผ่านความคิดเชิงสร้างสรรค์จากผู้สอนทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นนวัตกรรมสร้างการเรียนรู้ เกี่ยวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์อย่างชัดเจน ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักสูตรการเรียนรู้ด้านอสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ ในขณะที่หลักสูตรอื่น ๆ นั้น พบว่า ยังคงไม่มีอะไรที่แปลกใหม่ ยังคงเป็นการนำเอาข้อมูลหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับ สินเชื่อโดยทั่วไปมาถ่ายทอดให้ผู้เรียน เช่น การนำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับหลักการขอสินเชื่อจากธนาคารต่าง ๆ มา สอนโดยไม่มีการสอดแทรกองค์ความรู้ใด ๆ เพิ่มเติมเข้าไป ยังคงเป็นในลักษณะเอาข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาถ่ายทอด โดยขาดการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างไรซึ่งกล่าวได้ว่ายังไม่เกิดเป็นนวัตกรรมสร้างการเรียนรู้ด้าน อสังหาริมทรัพย์แต่อย่างใด

ภาพที่ 1 หลักสูตรออนไลน์ด้านอสังหาริมทรัพย์

จากความสำคัญของภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่มีต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย และจากวิธีการสอน และเนื้อหาในหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น ซึ่งมีความสำคัญในด้านการสร้างการเรียนรู้ และพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยในปัจจุบันมีผู้เข้าลงทะเบียนเรียนเป็นจำนวนมากถึง กว่า 500 คน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเทคนิค และวิธีการในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร Home Loan

Deep Dive - สิ้นเชื่อเข้มข้น โดยสามารถนำแนวคิดดังกล่าวนี้ไปพัฒนาต่อยอดเป็นองค์ความรู้ด้านการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่มีคุณค่า และคุณประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการในสถาบันการศึกษาด้านการบริหารธุรกิจได้ในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื่อเข้มข้นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื่อเข้มข้นสำหรับผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนทั่วไปทั่วประเทศที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 50,158,932 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนทั่วไปทั่วประเทศที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป จำนวน 500 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณด้วยสูตรของทาโรยามาเน (Yamane, T., 1973) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ การสุ่มแบบชั้นภูมิตามจำนวนภูมิภาค และการสุ่มแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้ประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (อรรถเดช สรสุชาติ, 2563)

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ดำเนินการสร้างโดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และนวัตกรรมกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแบบสอบถามมี 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สิ้นเชื่อเข้มข้น ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.957 และเก็บรวบรวมผ่านการแจกแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 6 เดือน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐานดำเนินการโดยการทดสอบค่าที (T-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

การตรวจสอบข้อมูลดำเนินการด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Methods) ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ผลการตรวจสอบ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน ว่าได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มา มีความเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลที่ได้มา มีความถูกต้อง ผลการตรวจสอบ พบว่า ข้อมูลที่ได้จากคณะผู้วิจัยแต่ละคนไม่มีความแตกต่างกัน

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บข้อมูล หมายถึง การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีที่แตกต่างกัน และนำมาพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้สอดคล้องกันหรือไม่ เช่น การนำข้อมูลประเด็นเดียวกันซึ่งเก็บโดยการขอความคิดเห็นในเชิงคุณภาพมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากแบบสอบถามในเชิงปริมาณ ซึ่งพบว่า มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.80 และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.60 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 66.00 ในขณะที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.40 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำอสังหาริมทรัพย์ (ยื่นสินเชื่อด้วยตนเอง) คิดเป็นร้อยละ 41.80 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ระหว่าง 11 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.40 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.20 และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น

n= 500

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างจากหลักสูตรอื่น ๆ ทั่วไป	4.65	.573	มากที่สุด
2. วิธีการบรรยายมีความสนุกสนานและแฝงไปด้วยความรู้ด้านการขอสินเชื่อ	4.58	.601	มากที่สุด
3. การลำดับเนื้อหาในการสอนช่วยให้รู้และเข้าใจในกระบวนการขอสินเชื่อ	4.63	.564	มากที่สุด
4. การออกแบบสื่อการสอนมีความสวยงามน่าสนใจแล้วสบายตา	4.61	.595	มากที่สุด
5. การออกแบบสไลด์ในการสอนดูแล้วสบายตาช่วยให้จดจำเนื้อหาได้ง่าย	4.59	.585	มากที่สุด
6. การกำหนดกลุ่มตัวเลขในการยกตัวอย่างไม่ซับซ้อนช่วยให้เข้าใจได้ง่าย	4.59	.603	มากที่สุด
7. ผู้บรรยายตอบคำถามของผู้เรียนได้ชัดเจน	4.59	.657	มากที่สุด
8. การเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ได้เหมือนกับการสอนแบบเผชิญหน้า	4.59	.632	มากที่สุด
9. วิธีการบรรยายมีความสนุกสนานและแปลกใหม่	4.66	.552	มากที่สุด
10. การลำดับเนื้อหาในการสอนช่วยให้เข้าใจได้ง่าย	4.62	.610	มากที่สุด
11. การออกแบบสื่อการเรียนการสอนมีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร	4.71	.528	มากที่สุด
12. การรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการเงินต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการเรียนการสอน และยังไม่เคยมีหลักสูตรไหนทำมาก่อน	4.69	.540	มากที่สุด
13. การจัดทำตารางและกำหนดค่าตัวเลขต่าง ๆ ในสื่อการสอนช่วยให้จดจำง่าย และมีเฉพาะในหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นเท่านั้น	4.69	.540	มากที่สุด
รวม	4.63	.473	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นเป็นหลักสูตรที่ถูกสร้างสรรค์มาโดยเฉพาะ และไม่มีที่ใดจัดทำมาก่อน โดยมีความเป็นนวัตกรรมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.63$, S.D. = .473 และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นการออกแบบสื่อการเรียนการสอนมีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใครมีค่าเฉลี่ยสูงสุด $\bar{X} = 4.71$, S.D. = .528 รองลงมา คือ ประเด็นการรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการเงินต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการเรียนการสอน และประเด็นยังไม่เคยมีหลักสูตรไหนทำมาก่อน และการจัดทำตาราง และกำหนดค่าตัวเลขต่าง ๆ ในสื่อการสอนช่วยให้จดจำง่าย และมีเฉพาะในหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นเท่านั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ $\bar{X} = 4.69$, S.D. = .540 และประเด็นวิธีการบรรยายมีความสนุกสนาน และแฝงไปด้วยความรู้ด้านการขอสินเชื่อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย $\bar{X} = 4.58$, S.D. = .601 สอดคล้องกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งระบุว่า หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น คือ นวัตกรรมการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งหลักสูตรฯ มีการเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน อีกทั้ง ยังรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การขอสินเชื่อจากธนาคารต่าง ๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำเสนอเปรียบเทียบจุดเด่น

และข้อจำกัดของแต่ละธนาคารให้ผู้เรียนได้เข้าใจมากขึ้น ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่แตกต่างและแปลกใหม่ นอกจากนี้แล้วการสร้างสื่อการเรียนการสอนยังมีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ทั้งการกำหนดกลุ่มตัวเลข และการออกแบบตารางต่าง ๆ ด้วยสีสันทันที่ช่วยให้จดจำได้ง่าย 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น ของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

Gender		n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
	เพศหญิง	354	4.62	.458	-.577	.564
	เพศชาย	146	4.64	.507		
แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F	Sig.
กลุ่มอายุ	ระหว่างกลุ่ม	3.282	6	.547	2.489	.062
	ภายในกลุ่ม	108.366	493	.220		
	รวม	111.648	499			
กลุ่มวุฒิการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.490	3	.163	.729	.535
	ภายในกลุ่ม	111.157	496	.224		
	รวม	111.648	499			
กลุ่มภูมิภาคที่อาศัย	ระหว่างกลุ่ม	1.157	4	.289	.830	.078
	ภายในกลุ่ม	118.991	495	.240		
	รวม	120.148	499			
กลุ่มประสบการณ์ฯ	ระหว่างกลุ่ม	1.115	3	.371	1.620	.088
	ภายในกลุ่ม	114.033	496	.229		
	รวม	115.148	499			
กลุ่มรายได้เฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	.915	4	.229	1.023	.395
	ภายในกลุ่ม	110.733	495	.224		
	รวม	111.648	499			

p-value<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสถิติทดสอบทั้งค่าสถิติ t จากการทดสอบด้วย t-test และค่าสถิติ F จากการทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ANOVA พบว่ามีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ และค่า Sig. ของการทดสอบในแต่ละกลุ่มสูงกว่าระดับนัยสำคัญ แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งมีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิภาคที่อยู่อาศัย ประสบการณ์เกี่ยวกับข้อส่งหาริมทรัพย์ และรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น เป็นหลักสูตรที่ถูกสร้างสรรค์มาโดยเฉพาะและไม่มีที่ใดจัดทำมาก่อน โดยมีความเป็นนวัตกรรมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจส่งหาริมทรัพย์ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงความแปลกใหม่และแตกต่างจากหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนรู้ในระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งความแปลกใหม่ถูกสร้างสรรค์ให้แตกต่างจากการเรียนการสอนที่ผ่านมาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กำชัย ทบบัณฑิต และคณะ วิจัยเรื่องการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน พบว่า การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้เนื่องจากยังไม่เคยมีมาก่อนอีกทั้งการพัฒนาและนำมาใช้มีประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้มากขึ้นกว่าที่ผ่านมา (กำชัย ทบบัณฑิต และคณะ, 2560) และผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปณิดา ราชแพทยาคม วิจัยเรื่องนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการเงินสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กในประเทศไทย และเครื่องมือจัดการความรู้ทางการเงินจากงานวิจัยมีความแปลกใหม่และเป็นการผสมผสานทั้งความรู้ดั้งเดิม และการใช้สื่อออนไลน์ผสมผสานกัน ซึ่งกลายเป็นนวัตกรรมจัดการ

ความรู้ทางการเงินในที่สุด สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า การสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะที่แตกต่างจากที่เคยมีมา จึงมีความนวัตกรรม และมีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ผ่านมา (ปณิตา ราชแพทยาคม, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด และทฤษฎีนวัตกรรมซึ่ง Everett, M. อธิบายไว้ว่า นวัตกรรม หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ใหม่ หรือ แนวความคิดใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนและบางครั้งอาจเกิดจากการนำของเดิมมาพัฒนาให้เป็นประโยชน์มากขึ้น และไม่ว่านวัตกรรมนั้นจะถูกสร้างขึ้นใหม่ หรือนำของเดิมมาพัฒนา สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ความคิดสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิมและเป็นประโยชน์มากกว่าเดิม (Everett, M., 1983)

นอกจากนี้แล้ว ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ภูมิภาคที่อยู่อาศัย ประสบการณ์การทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นไม่แตกต่างกัน โดยทั้งหมดมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่าหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นเป็นหลักสูตรที่ถูกสร้างสรรค์มาโดยเฉพาะ และมีความเป็นนวัตกรรม สร้างการเรียนรู้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และทุกคนยังไม่เคยพบหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ดังนั้น ทุกคนจึงมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน (Clinic, f., 1996) พบว่า พฤติกรรมของบุคคลเกี่ยวข้องกับลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคล บุคคล หรือลักษณะทางประชากรโดยที่บุคคลที่มีพฤติกรรม หรือความสนใจที่คล้ายคลึงกันมักจะอยู่ในกลุ่มเดียวกันโดยจะเลือกรับ และตอบสนองต่อเนื้อหาข่าวสารในแบบเดียวกัน และยังสอดคล้องกับ Shiffman, D. พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา และเชื้อชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และความคิดเห็นของแต่ละบุคคล โดยบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน หรือมีประสบการณ์ร่วมกันจะมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน (Shiffman, D., 2007)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้พบว่า การสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่แปลกใหม่เป็นนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ดังเช่น หลักสูตรสินเชื่อเข้มข้นซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

นวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หลักสูตร Home Loan Deep Dive

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้

สรุปและข้อเสนอแนะ

หลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้น เป็นหลักสูตรที่ถูกสร้างสรรค์มาโดยเฉพาะไม่มีที่ใดจัดทำมาก่อน และการออกแบบสื่อการเรียนการสอนมีความแปลกใหม่ไม่เหมือนใคร อีกทั้งการรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันการเงินต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการเรียนการสอนยังไม่เคยมีหลักสูตรไหนทำมาก่อน นอกจากนี้แล้วหลักสูตรยังมีเนื้อหาดี เข้าใจง่าย ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำเสนอชัดเจนครบถ้วน เข้าใจง่าย และนำเสนอออกมาได้ดี ช่วยให้คนทั่วไปไม่สามารถวิเคราะห์เคล็ดลับต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับพนักงานพนักงานสินเชื่อของธนาคาร นอกจากนี้แล้วการออกแบบตารางมีสีสันที่โปร่งสบายตา และการจัดกลุ่มตัวเลขยังช่วยให้จดจำได้ง่าย และกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อหลักสูตร Home Loan Deep Dive - สินเชื่อเข้มข้นไม่แตกต่างกัน ผู้พัฒนาหลักสูตรควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากที่สุด นอกจากนี้แล้วสถาบันการศึกษาซึ่งจัดการเรียนการสอนในสาขาธุรกิจควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร และนำไปพัฒนาองค์ความรู้ด้านบริหารธุรกิจให้มีความทันสมัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทบบัณฑิต และคณะ. (2560). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน และการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปณิดา ราชแพทยาคม. (2561). นวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการเงินสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กในประเทศไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์วิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเทคโนโลยีและการจัดการนวัตกรรม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพล วิบูลย์ธนากุล. (2564). วิฤตติตลาดอสังหาริมทรัพย์ ในวันที่ปัจจัยลบรุมเร้า. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/128234>
- อรรถเดช สรสุชาติ. (2563). สถิติประยุกต์ และระเบียบวิธีวิจัย. ขอนแก่น: กรีนเนส เวิร์ดไวต์ จำกัด.
- Bloom, B. S. et al. (1956). Taxonomy of Educational Objectives. New York: David.
- Clinic, f. (1996). Theories of mass communication. London: Longman.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of Psychological Test. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Everett, M. (1983). Diffusion of Innovations. New York: Free Press.
- Shiffman, D. (2007). Consumer Behavior. (9th ed.). Prantice - Hall: Upper Saddle River.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3th ed.). New York: Harper and Row.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

วารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอ องค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา เพื่อสนับสนุน การศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชา เกี่ยวกับ ศาสนศึกษา การจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม เศรษฐศาสตร์ทั่วไป เศรษฐมิติและการเงิน สังคมศาสตร์ทั่วไป สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้ง ภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภท บทความวิจัย และ บทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนจะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับองค์ความรู้ สาขาวิชาเกี่ยวกับ ศาสนศึกษา การจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรม เศรษฐศาสตร์ทั่วไป เศรษฐมิติและการเงิน สังคมศาสตร์ทั่วไป สังคมวิทยาและรัฐศาสตร์ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 และไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบหน้ากระดาษทั้ง 4 ด้าน 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง (ถ้ามี) ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 และ ภาพที่ 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย และระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement)** (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

9) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)**

2) **บทนำ (Introduction)**

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) **สรุป (Conclusion)**

5) **เอกสารอ้างอิง (Reference)**

4. รูปแบบการอ้างอิงเอกสารทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความ

ถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าใน การตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียน และปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง เช่น ธรรมนูญตำบล หมายถึง กติการ่วม ข้อตกลงร่วมของคน ในชุมชนที่เกิดจาก สำนึก ของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเอง ตามวิถีชีวิตแห่งจิตสำนึกร่วม โดยการบูรณาการทุนชุมชนสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการตนเองของตำบล การทำธรรมนูญ จึงมีองค์ประกอบส่วนระดับและกระบวนการหลายขั้นตอน มีเรียกว่า ธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบชุมชน เป็นต้น มีหัวใจสำคัญของธรรมนูญนั้นอยู่ที่การจัดรูปแบบของอำนาจใหม่ให้เกิดปฏิบัติการเกิด การยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และมาตรการการควบคุมต่าง ๆ (สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน, 2559) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ส่งผลให้ ประชาชาติมีความรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ทำให้ประชากรไทยมีความสุขกาย และมีความพอใจกับวิถีชีวิตและสภาพ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปมีความเสื่อมในด้านศีลธรรมและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ประชาชนมี ค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์.(ป.อ.ปยุตโต), 2556)

ในกรณีที่ต้องการอ้างคำกล่าว หรือต้องการยกผลการวิจัยของนักวิจัยมายืนยัน มีรูปแบบการอ้างอิงดังนี้ คือ หลังชื่อผู้เขียน ครั้งแรก ยังไม่ต้องใส่ปี พ.ศ. แต่ให้ใส่หลังจากเนื้อความจบแล้วแทน ตัวอย่างเช่น

ดังผลการวิจัย ญัฐธิกานต์ โสภโศต พบว่า การเจริญเติบโตในนักเรียนอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 1,492,089 คน จาก 76 จังหวัด นักเรียนมีภาวะอ้วน จำนวน 187,000 คน เตี้ย จำนวน 254,620 คน และผอม จำนวน 99,112 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพ นักเรียนที่เตี้ยและผอม จะมีสติปัญญาด้อย เรียนรู้ช้า ภูมิคุ้มกันโรค ต่ำ ติดเชื้อได้ง่าย นักเรียนที่มีภาวะอ้วน เสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจและ หลอดเลือด เป็นต้น (ญัฐธิกานต์ โสภโศต, 2559)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกล่าวถึงชื่อครั้งแรกจะยังไม่ระบุ ปี พ.ศ. ตามหลังแต่จะมาระบุ (ชื่อ- นามสกุล, ปี พ.ศ.) หลังจากเนื้อความจบแล้ว

การกรอกข้อมูลอ้างอิงระบบนาม - ปีจะต้องดำเนินการกรอกในฟังก์ชันการอ้างอิง ของโปรแกรม Microsoft Word 2013 ขึ้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ ทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น เนื้อหาสาระเกี่ยวกับอนัตตลักขณสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยมีใจความสำคัญของพระสูตร ว่า "ภิกษุทั้งหลาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตาภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอนัตตาแล้วไซ้ รูป เวทนา สัญญา สังขารวิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลพึงได้ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเป็นอนัตตา ฉะนั้น จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลย่อมไม่ได้ ในรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่าง นั้น" (วิ.ม.(ไทย) 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (2550)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล, 2564)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ, 2564)
- 5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)
- 6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูพรหมเขตคนารักษ์, 2564) หรือ (กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) หรือ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)
- 7) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาไทยให้ใช้ ก ข ค ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ก), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ข), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ค)
- 8) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด หรือให้ใช้นักวิชาการที่เป็นที่รู้จักของวงการวิชาการทั่วไปมากที่สุด ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่า “การอ้างอิงซ้อน” การอ้างอิงซ้อนสามารถอ้างอิงซ้อนได้ไม่เกิน 3 รายการ เช่น การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม คนที่ได้รับการศึกษาจะทำให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความเจริญงอกงามนั้นต้องเป็นไปในทางที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (Dewey, J. 1965); (พุทธทาสภิกขุ, 2549); (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555)

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Dewey, J., 1965)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Vogler, R. & Huber, B., 2008)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keller, K. L. et al., 2008)
- 4) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ A B C ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (Khongkhawai, S., 2021A), (Khongkhawai, S., 2021B), (Khongkhawai, S., 2021C),
- 5) กรณีการอ้างอิงซ้อน ให้ใช้หลักการเดียวกันกับภาษาไทย

4.2 การอ้างอิงเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (หัวข้อเอกสารอ้างอิง)

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์) ./ ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา ./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุรางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins.
Publishers.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์: /
สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527
พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติ
ธรรม.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิง
พุทธ, 6(6), 464-477.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational
and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/ (หน้า). สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ญ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ญ นคร ใน บทความ
จากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92 - 115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
ราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์.// เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรร กิติวิสิณ. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

วชิรารวรรณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id

Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในบทความจาก สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

เสกสรร กิตติวิสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

วชิรवारณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).

- Browder, D. M. et al. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map for teachers. Remedial and Special Education, 22(4), 233-244.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers
- Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JISSD> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2013 หรือมากกว่า ความยาวของบทความต้นฉบับต้องไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 และไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัยบทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนหรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงก์วารสารฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ สั้นๆ ได้ใจความ.....

.....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมา โดยกว้าง ๆ พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ) พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา (พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล).....

.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล, กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt)นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง)

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt.) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอธิบายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมี
ชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....